

Sportbeleid Heel Vijfheerenlanden Beweeft!

0 Voorwoord

Vol trots presenteer ik u het eerste sportbeleid voor Vijfheerenlanden; *Heel Vijfheerenlanden beweegt!* Een titel met een duidelijke ambitie. Want dat is het doel dat we met dit sportbeleid willen nastreven. Mensen meer aan het bewegen en sporten krijgen.

We mogen trots zijn op de vele actieve en vitale sportverenigingen die we rijk zijn. In het sportbeleid is voor hen een belangrijke rol weggelegd. Door de sportclubs waar nodig te ondersteunen, verwachten we dat zij nog meer mensen kunnen bereiken en aan hun club kunnen binden. Uit de diverse overleggen waar zij bij aanwezig waren, bleek overduidelijk dat de wil en de energie om hiermee aan de slag te gaan er bij velen is. We hebben al mooie ideeën en samenwerkingen zien ontstaan!

Bij het lezen van dit sportbeleid zult u merken dat een belangrijk doel is om meer kwetsbare groepen aan het sporten en/of bewegen te krijgen. Zo is bijvoorbeeld de beweegdeelname in de meer kwetsbare wijken laag. Dit levert gezondheidsrisico's op die wij met dit sportbeleid willen verminderen. De bijdrage van het sportbeleid hieraan gaat verder dan alleen de fysieke gezondheid. Want laten we niet vergeten: sport is ook gewoon heel leuk en gezellig! Juist die sociale verbinding is zo'n grote kracht van de sport. Wij hopen die door dit sportbeleid ook meer te realiseren in die wijken waar mensen dit hard nodig hebben. En ik hoop van harte dat dit gaat lukken.

Dank ben ik verschuldigd aan al die sport-, onderwijs- en maatschappelijke organisaties die actief – zij het deels digitaal – hebben geparticipeerd in het proces en een bijdrage hebben geleverd aan het tot stand komen van *Heel Vijfheerenlanden Beweeft!* Ook dank ik de leden van de projectgroep, de klankbordgroep en de Hospitality Group voor het werk dat zij erin hebben gestoken. Tot slot een specifiek dankwoord aan voormalige wethouder Sport, Tirtsa Kamstra voor haar rol in de totstandkoming van dit sportbeleid.

Er ligt een resultaat waar we heel erg trots op mogen zijn en waarvan ik hoop dat het heel Vijfheerenlanden in beweging brengt.

Kees Bel, wethouder sport

1 Inleiding

1.1 Heel Vijfheerenlanden beweegt!

Voor u ligt het sportbeleid van de gemeente Vijfheerenlanden. Het sportbeleid 'Heel Vijfheerenlanden beweegt!' gaat over de vitale (nieuwe) gemeente die we willen zijn. Al onze inwoners moeten mee kunnen doen in de samenleving, ongeacht leeftijd, geslacht, religie of cultuur. Daar zullen wij gemeentebreed aan moeten werken, niet alleen vanuit de sport, maar ook vanuit het ruimtelijke, sociale en economische domein. Wij sluiten met het sportbeleid aan op de Sociaal Maatschappelijke Agenda 'Van Transitie naar Transformatie', het gezondheidsbeleid en de sportakkoorden.

Dit sportbeleid beschrijft het kader voor ons sport- en beweeglandschap voor de komende jaren. Het is nadrukkelijk een kader dat ruimte laat voor maatwerk. Maatwerk in Leerdam en Vianen en de verschillende dorpen, maatwerk in de plannen voor de groei van onze gemeente en maatwerk bij het doorontwikkelen van de participatiemaatschappij. 'Heel Vijfheerenlanden beweegt' gaat over de kracht van sport en bewegen voor onze inwoners en de wijze waarop wij van deze kracht voor bijvoorbeeld preventie, gezondheid en participatie gebruik willen maken. Met als doel dat ons sportbeleid een positieve invloed heeft op het persoonlijk welbevinden en de vitale samenleving.

In ons sportbeleid leggen wij ook een aantal nieuwe accenten. Bijvoorbeeld door meer gebiedsgericht te gaan werken in de sportstimulering en nog meer bij te dragen in de aanpak van sociale problemen in onze gemeente. We geven meer aandacht aan anders georganiseerde en commerciële sportaanbieders die willen bijdragen om meer sporten beter te ontsluiten voor alle inwoners en wij zetten in op specifieke doelgroepen.

Ons doel is om een eenduidig, transparant en efficiënt sportbeleid te creëren voor inwoners, bestuurders, (sport)organisaties, verenigingen, vrijwilligers en ondernemers. Dit beleid met bijbehorende pijlers is zowel de basis voor de doorontwikkeling van het gemeentelijke sportaccommodatiebeleid als het kader voor de, samen met partners op te stellen, uitvoeringsplannen. Als ontwikkelagenda is het een nadruk-

kelijke uitnodiging aan gemeentelijke, private en sportpartners om samen het nieuwe sportbeleid 'Heel Vijfheerenlanden beweegt' vorm te geven.

Wij vinden het essentieel dat ons nieuwe sport- en beweegbeleid tot stand is gekomen en gedragen wordt door betrokken partners in onze gemeenten. Bij de totstandkoming hebben wij daarom nadrukkelijk en veelvuldig gebruik gemaakt van de input die naar voren is gebracht tijdens vele interviews die zijn afgenomen, de enquête die is uitgezet onder de verenigingen en het Sportcafé. De uitnodigingen voor het Sportcafé zijn breed verspreid en niet alleen onder de gevestigde partijen op het gebied van sporten en bewegen. Ook hebben er meerdere overleggen met vertegenwoordigers van de sport en aanpalende beleidsterreinen in een project- en klankgroep plaatsgevonden. Vanzelfsprekend is ook de commissie Welzijn, Onderwijs, Sport (WOS) een belangrijke speler in dit traject geweest.

Voor ons als gemeente is een belangrijke rol weggelegd in het mogelijk maken van bewegen en sporten door alle inwoners van gemeente Vijfheerenlanden. Die inzet past ook bij onze bredere ambities, zoals die bijvoorbeeld zijn vastgelegd in de Omgevingsvisie en de transformatieagenda voor het Sociaal Domein. Vanuit de gemeente initiëren, activeren, regisseren en faciliteren wij. Wij zorgen ervoor dat de sport- en beweeginfrastructuur op orde is en optimaal wordt benut. Zo maken wij het mogelijk om te bewegen en sporten op ieder niveau. Wij leggen verbindingen tussen partijen, versterken de energie in onze gemeente en leggen er focus op dat juist ook kwetsbare groepen met plezier kunnen bewegen en sporten.

Kortom: bouwen aan een gezonde en sportieve gemeente en zo ervoor zorgen dat 'Heel Vijfheerenlanden beweegt'!

1.2 Leeswijzer

Na deze inleiding schetsen wij in hoofdstuk 2 een beeld van het sporten en bewegen in Vijfheerenlanden en de ontwikkelingen die daarin gaande zijn. Duidelijk wordt dat het sportlandschap verandert en dat dat consequenties heeft voor hoe, waar en met wie er wordt gesport in onze gemeente. In hoofdstuk 3 wordt ingegaan op wat dit betekent voor ons sportbeleid en wordt dit nieuwe sportbeleid nader toegelicht.

2 De sportieve staat van Vijfheerenlanden

2.1 Inleiding

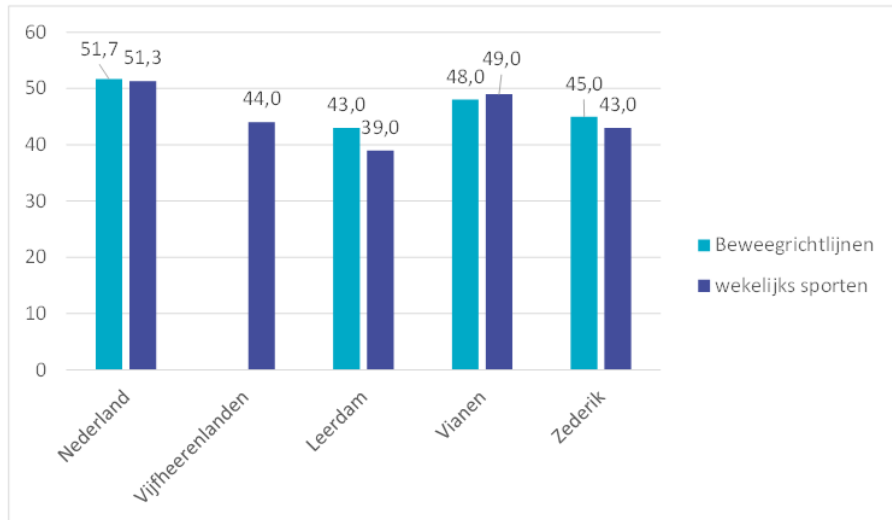
Het nieuwe sportbeleid zou een 'slag in de lucht' zijn, als het niet gebaseerd was op de sterke en zwakke punten van de huidige sport- en beweegdeelname en de sportinfrastructuur. In dit hoofdstuk geven wij dat beeld, waarbij wij nadrukkelijk kiezen voor een samenvatting. De details en de onderbouwingen zijn opgenomen in de bijlagen.

2.2 Huidige sportparticipatie

Sport- en beweegdeelname

De sportparticipatiecijfers maken duidelijk dat de sport- en beweegdeelname in onze gemeente lager is dan het landelijk gemiddelde. Dat geldt zowel voor het voldoen aan de beweegrichtlijnen als voor het wekelijks sporten. Zo voldoet bijvoorbeeld 51,7% van de Nederlandse bevolking aan de beweegrichtlijnen. In voormalig Leerdam ligt dat percentage op 43%, in voormalig Zederik op 45% en in voormalig Vianen op 48%. Ook het percentage inwoners dat wekelijks sport ligt lager dan landelijk gemiddeld. In de volgende figuur zijn de cijfers weergegeven.

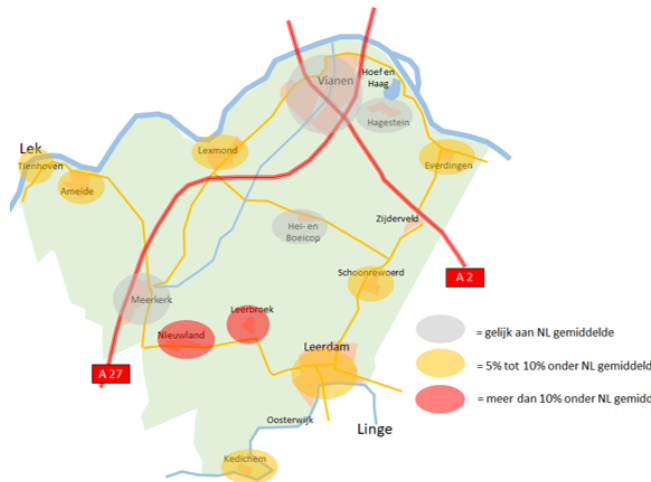
Figuur 1: Sport- en beweegdeelname inwoners Vijfheerenlanden vergeleken met landelijke gemiddelde.

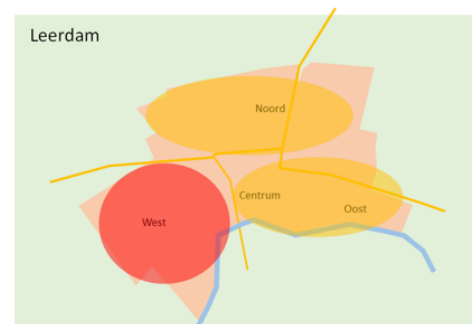
Bron: Sport op de Kaart.

Uit figuur 1 blijkt duidelijk dat er verschillen zijn in de sport- en beweegdeelname tussen de drie voormalige gemeenten. Als verder wordt ingezoomd op de dorpen en de wijken van Leerdam en Vianen ontstaat een nog duidelijker beeld van de verschillen in de sport- en beweegdeelname. In figuren 2 is de sport- en beweegdeelname per dorp en wijk grafisch weergegeven. In de figuur is, door middel van kleuren, per wijk of dorp het percentage wekelijkse sporters weergegeven. De grijze gebieden scoren rond het Nederlandse gemiddelde, de oranje gebieden scoren 5% tot 10% lager en de rode gebieden hebben een score van meer dan 10% onder het Nederlandse gemiddelde.

Figuren 2: Percentage inwoners dat wekelijks sport, vergeleken met Nederlandse gemiddelde.

BRON: SPORT OP DE KAART.

Uit de figuren 2 blijkt dat Vianen, Hagestein, Hei- en Boeicop en Meerkerk rond het Nederlandse gemiddelde schommelen. De overige gebieden scoren lager dan het Nederlandse gemiddelde met als uitschieters De Hagen (Vianen), Leerdam-West, Leerbroek en Nieuwland. Daarbij geldt dat de verklaringen voor de lagere sport- en beweegdeelname tussen die gebieden sterk verschillen, alsook de effecten op gezondheid en sociale samenhang. In Leerbroek en Nieuwland is de lagere sportdeelname te verklaren vanuit levensbeschouwing. Echter, de negatieve gevolgen van minder bewegen (slechtere ervaren gezondheid, meer overgewicht) zijn in die dorpen niet zichtbaar. Ook is er geen gebrek aan sociale samenhang (inwoners zijn doorgaans zeer actief). Dit geldt echter niet voor Leerdam-West en De Hagen, waar de 'ervaren' gezondheid fors lager ligt dan landelijk gemiddeld en het percentage inwoners met overgewicht fors hoger ligt.

Sporten in verenigingsverband

De totale sport- en beweegdeelname in onze gemeente is lager dan het Nederlandse gemiddelde, maar dat geldt niet voor het sporten in verenigingsverband. In tegendeel, het percentage inwoners dat lid is van een sportvereniging ligt boven het Nederlandse gemiddelde. In tabel 1 is dat percentage weergegeven uitgesplitst naar leeftijdsgroepen.

Uit die tabel blijkt:

- Het percentage inwoners dat lid is van een sportvereniging ligt ruim 1-procentpunt boven het Nederlandse gemiddelde.
- De jongste leeftijdsgroep ligt – op het gebied van lidmaatschappen – op het landelijke gemiddelde. Voor alle andere leeftijdsgroepen ligt het percentage hoger.

Tabel 1: Percentage inwoners dat lid is van een sportvereniging naar leeftijdsgroepen, vergeleken met Nederlands gemiddelde.

	Nederland	Vijfheerenlanden
Totaal	24	25,8
0-10 jaar	20	20,0
10-25 jaar	43	44,6
25-45 jaar	22	24,8
45-65 jaar	21	22,4
65 jaar en ouder	17	17,9

Bron: Sport op de Kaart 2020.

Bij de tabel moet worden opgemerkt dat het relatief hoge percentage deels wordt veroorzaakt door de populariteit van het sportvissen in onze gemeente. Echter, ook als daarmee rekening wordt gehouden mag worden geconcludeerd dat sporten in verenigingsverband in onze gemeente populair is.

Sporten buiten verenigingsverband

De relatief lage sport- en beweegdeelname heeft dus niet zijn oorzaak in het sporten in verenigingsverband. Vooral het percentage inwoners dat buiten verenigingsverband sport of beweegt ligt in onze gemeente lager. Denk hierbij aan een lidmaatschap van een sportschool, hardlopen in de buitenruimte, sportief wandelen, et cetera.

Samenvattend

De oorzaken voor de lagere sport- en beweegdeelname zijn divers. Uit de gesprekken die wij hebben gevoerd en onze analyse komen de volgende oorzaken naar voren:

- Inkomen: Landelijk geldt dat er een directe relatie is tussen inkomen en sport- en beweegdeelname. In zijn algemeenheid geldt, hoe lager het inkomen, hoe lager de sport- en beweegdeelname. Het gemiddelde inkomen per persoon ligt in Vijfheerenlanden iets onder het landelijke gemiddelde, wat vooral wordt veroorzaakt door lage inkomens in de wijken Leerdam-West en De Hagen (Vianen). In die wijken ligt het gemiddelde inkomen fors onder het landelijke gemiddelde, zo ook de sport- en beweegdeelname. Dat geldt in die wijken voor alle leeftijdsgroepen, ook voor de jongste jeugd.
- Achtergrond: Er zijn geen 'harde' cijfers over de sport- en beweegdeelname van de inwoners met een migratieachtergrond. Alle gesprekken die wij hebben gevoerd geven echter sterke signalen over een lagere sport- en beweegdeelname van deze inwoners in het algemeen en van lidmaatschappen van sportverenigingen in het bijzonder. Het is daarbij nog de vraag of dit zijn oorzaak vindt in andere behoeften van deze inwoners, of achterblijvende inkomens.
- Pubers/jongvolwassenen: In heel Nederland haken pubers en jongvolwassenen in groten getale af als lid van sportverenigingen. In Vijfheerenlanden is de situatie niet anders, vaak zonder dat daar een andere vorm van sport of bewegen voor in de plaats komt.

- Ongeorganiseerd sporten: Het is al eerder vermeld, maar het sporten buiten verenigingsverband is in Vijfheerenlanden minder populair dan landelijk gemiddeld.

2.3 De staat van het verenigingsleven

Uit de vorige paragraaf is gebleken dat de sportverenigingen grote aantrekkingskracht uitoefenen op de inwoners van onze gemeente. De verenigingen zijn en blijven daarmee cruciale partners om inwoners te laten sporten en bewegen. Het is daarmee van belang om inzicht te geven in 'de staat van het verenigingsleven' in onze gemeente. Sterk samengevat geldt dat er een positief beeld is over de staat van dit verenigingsleven.

- Vitale verenigingen: In onze gemeente beschikken wij over een groot en gevarieerd aantal vitale sportverenigingen. Onder vitaliteit verstaan wij dat de vereniging beschikt over voldoende leden, voldoende kaders/vrijwilligers, het sportaanbod op orde heeft en financieel gezond is. De meeste verenigingen vinden van zichzelf dat zij vitaal zijn. Onze gesprekken met de verenigingen en de resultaten van het Sportcafé hebben dat beeld bevestigd.
- Ledenaantallen: Het aantal leden van de sportverenigingen in Vijfheerenlanden is de afgelopen jaren – in tegenstelling tot landelijke ontwikkelingen – gegroeid. Ook verwachten de verenigingen dat dit ledenaantal de komende jaren op zijn minst op peil blijft en wellicht nog wel gaat groeien.
- Brede maatschappelijke functie: De meeste verenigingen hebben de ambitie en zijn in staat om hun functie voor de inwoners van Vijfheerenlanden te versterken en te verbreden (bijvoorbeeld aanbod creëren voor nieuwe doelgroepen, accommodatie beschikbaar stellen voor andere doelgroepen en/of op andere tijdstippen, et cetera).
- Vrijwilligerswerk: Landelijk zien we een terugloop van vrijwilligers die zich inzetten voor de vereniging. Over het algemeen kan gesteld worden dat de verenigingen in onze gemeente (nog) beschikken over voldoende kader en vrijwilligers. Met name in de diverse dorpen bestaat er een sterk lokaal verenigingsleven. Voor wijken als De Hagen en Leerdam-West is dit echter niet of minder het geval.
- Ondersteuning: Het positieve beeld over de sportverenigingen neemt overigens niet weg dat de verenigingen behoefte hebben aan ondersteuning (door of via de gemeente). Die behoefte is er op het gebied van werving van leden en vrijwilligers, complexere verenigingsstaken en op samenwerking tussen verenigingen onderling en tussen verenigingen met onderwijs, welzijn, zorg en commerciële aanbieders.

Overigens geldt dat de wijze waarop sport en bewegen in onze gemeente wordt georganiseerd en aangeboden, de afgelopen jaren gevarieerder en veelzijdiger is geworden. Hierbij kun je denken aan nieuwe aanbod van commerciële sportaanbieders van sporten als bootcamp, crossfit en het bewegenaanbod voor kinderen op de naschoolse opvang. Ook dat aanbod is zichtbaar in Vijfheerenlanden, echter nog steeds zijn de sportverenigingen in onze gemeente de belangrijkste sportaanbieders voor met name de jongere jeugd.

2.4 De staat van de sportaccommodaties

Nadat het nieuwe sportbeleid is opgesteld is ook het nieuwe accommodatiebeleid vormgegeven. In een afzonderlijke rapportage wordt uitgebreider ingegaan op 'de staat van de sportaccommodaties' in onze gemeente. In deze notitie volstaan wij met een zeer beknopte samenvatting.

- De capaciteit en de spreiding van de binnen- en buitensportaccommodaties is over het algemeen op orde. Dit algemene beeld neemt niet weg dat op onderdelen sprake is van een capaciteitsprobleem (bijvoorbeeld de veldsporten die in de winter gebruik willen maken van sporthallen).
- De functionaliteit van de accommodaties is over het algemeen ook op orde. De multifunctionaliteit is minder op orde. In onze gemeente beschikken wij nog over teveel accommodaties die slechts één sport of functie kunnen huisvesten.
- De kwaliteit van de accommodaties is verschillend. Op dit gebied kent onze gemeente twee gezichten. Aan de ene kant beschikken wij over eigentijdse, multifunctionele accommodaties die kwalitatief (meer dan) op orde zijn en aantrekkingskracht hebben. Voorbeelden zijn o.a. Helsdingen, Glaspark, de accommodatie van SV Meerkerk, SC Everstein en Het Spant. We beschikken echter ook over verouderde accommodaties die het einde van hun levensduur hebben bereikt (o.a. Sportcentrum Berenschot, sporthal de Linde, kleed-/clubgebouwen sportpark Blankensteijn). Ditzelfde geldt ook voor het aspect duurzaamheid. Bij de totstandkoming van de nieuwere accommodaties is veel aandacht besteed aan duurzaamheid. De verouderde accommodaties (bijvoorbeeld op Blankensteijn) daarentegen scoren op dit punt vaak slecht.

2.5 Ambities

De gemeente, maatschappelijke partners, verenigingen en andere sportaanbieders hebben tezamen stevige ambities voor de rol van bewegen en sporten in Vijfheerenlanden. De belangrijkste ambities zijn:

- Preventie/gezondheid: Samen met onze partners zetten we sterk in op het thema preventie en gezondheid. Wij willen sporten en bewegen, nog meer dan nu het geval, als instrument inzetten

voor een gezonde start van peuters en kinderen, voor het bevorderen van een gezonde leefstijl en voor het vitaal houden van de groeiende groep senioren.

- Iedereen moet kunnen meedoen/inclusief: Alle spelers in het sportveld hebben de ambitie om het sportaanbod voor elke inwoner toegankelijk te maken/houden ongeacht inkomen, achtergrond, leeftijd of beperking. Alle partijen zetten sterk in op dit toegankelijke aanbod door middel van maatschappelijke tarieven (voor iedereen bereikbaar) en verbreding van het aanbod (voor elk wat wils), met bijzondere aandacht voor mensen met een beperking.
- Samenhang en samenwerking: Meer samenhang in het sportaanbod en meer samenwerking tussen verenigingen onderling en tussen verenigingen, scholen, welzijnspartners, jeugdwerk, zorg en commerciële aanbieders wordt door velen gezien als dé sleutel om meer inwoners te laten sporten en bewegen. Door die samenwerking kan een breder sportaanbod worden opgetuigd en kan een gericht aanbod worden ontwikkeld voor die groepen inwoners die nu nog te weinig aan bod komen.
- Gebiedsgericht/maatwerk: Onze gemeente kent vele gezichten. Zo kennen wij plaatsen met sterke sociale samenhang en stevige, vitale verenigingsverbanden. Wij kennen ook wijken in Leerdam en Vianen met grote groepen kwetsbare inwoners. Het spreekt voor zich dat, gezien deze verschillen, één beleid en één uniforme aanpak het verschil niet gaat maken. Maatwerk per gebied en doelgroep (welk sport- en beweegaanbod wordt aangeboden, wie zijn de partners, hoe komen wij in contact met de doelgroep, etc.) is noodzakelijk.
- Inzet op verenigingen, maar ook op andere aanbieders: Het is al vaker vermeld, maar de infrastructuur van vitale verenigingen is een krachtig wapen voor het verhogen van de sport- en beweegdeelname in onze gemeente. Wij, als gemeente, partners en verenigingen zijn het erover eens dat deze verenigingen een centrale plek moeten krijgen in het sportbeleid. Dat neemt niet weg dat ook andere partijen aandacht moeten krijgen. De scholen als het gaat om de motorische ontwikkeling van kinderen, het jeugdwerk voor de pubers en jongvolwassenen, de zorg voor senioren, commerciële aanbieders, et cetera. Dit echter telkens in samenwerking met de verenigingen en hun accommodaties en in de binnensportaccommodaties.
- Multifunctionele en duurzame accommodaties: Als randvoorwaarde geldt dat wij in onze gemeente moeten beschikken over een toereikend en goed gespreid aanbod van multifunctionele en duurzame accommodaties. Voor een deel is dat al het geval, maar het aanbod is lang niet overal op orde. Ook geldt dat de buitenruimte kansen biedt voor de sport- en beweegdeelname.

2.6 Conclusies

Wij hebben de volgende conclusies getrokken over de 'sportieve staat' van onze gemeente.

1. De sport- en beweegdeelname in onze gemeente is gemeente-breed te laag. Het verschil ten opzichte van de landelijke cijfers is te groot om ongemoeid te laten. Daarbij geldt dat de relatief lage sport- en beweegdeelname vooral zijn oorzaak vindt in een aantal gebieden, binnen enkele doelgroepen of naar type sport, te weten:
 - a. In de wijken Leerdam-West en De Hagen (Vianen) is de sport- en beweegdeelname ronduit laag. In die wijken ligt de oorzaak in een combinatie van lage inkomens en migratieachtergrond en zijn de effecten van de lage sport- en beweegdeelname (gezondheid, overgewicht) duidelijk zichtbaar.
 - b. In de dorpen Nieuwland en Leerbroek is de sportdeelname ook laag, maar deze kent een andere achtergrond (levensbeschouwing) en leidt niet tot negatieve gezondheidseffecten of onvoldoende sociale samenhang. In tegendeel. Op het gebied van gezondheid en sociale samenhang zijn de cijfers in deze dorpen juist goed.
 - c. Het ongeorganiseerd sporten blijft in Vijfheerenlanden achter.
2. Onze gemeente beschikt over een krachtige en vitale structuur van sportverenigingen. Deze verenigingen oefenen grote aantrekkingskracht uit op de inwoners, zijn over het algemeen vitaal en hebben ambities om hun functie te versterken en te verbreden.
3. De infrastructuur van sportaccommodaties is nog niet op orde. Er zijn momenteel teveel verouderde accommodaties die het einde van de levensduur naderen of zelfs al hebben bereikt. Ook zijn er nog teveel monofunctionele accommodaties en teveel accommodaties zijn (nog) niet duurzaam. Hierbij dient expliciet onderscheid te worden gemaakt tussen binnensport- en buitensportaccommodatie en tussen velden en opstallen (kantine en doucheruimten).
4. De vraag/behoefte aan sporten en bewegen zal in onze gemeente groeien en van karakter veranderen.
 - a. Omvang van de vraag/behoefte: Vanwege de groei van onze gemeente, de leefstijlen van de inwoners en de vitaliteit van de verenigingen verwachten wij in zijn totaliteit een groeiende vraag/behoefte naar sport en bewegen. Meer inwoners zullen zich gaan aansluiten bij verenigingen, bij commerciële aanbieders of ongeorganiseerd gaan sporten en bewegen. Daarbij geldt dat er waarschijnlijk verschillen zijn naar groei/krimp per type sport.

- b. Het karakter van de vraag/behoefte: Door veranderende voorkeuren en de ambities van gemeente, partners, verenigingen en commerciële aanbieders zal de vraag/behoefte ook van karakter veranderen. Sterk samengevat geldt:
 - i. De groeiende groep senioren heeft behoefte aan een toegespitst aanbod van minder intensieve vormen van sporten en bewegen, gekoppeld aan ontmoeting.
 - ii. De inzet op gebieden en doelgroepen waar de sport- en beweegdeelname nu nog achterblijft, zal leiden tot een vraag naar integrale activiteiten waarbij bewegen, onderwijs, ontmoeten, welzijn en zorg in combinatie worden aangeboden.
 - iii. De stijgende populariteit van sport en bewegen in de buitenruimte leidt tot een groeiende vraag naar speelplekken (kinderen), urban sports (tieners en jong volwassenen), bootcamp en toegankelijke wandel-, hardloop- en fietsroutes.
5. De sport- en beweegdeelname van onze inwoners moet verbeteren. Dat is wenselijk vanuit het oogpunt preventie/gezondheid, maar ook vanuit sociale samenhang en plezier.
6. De meest kansrijke instrumenten om de sport- en beweegdeelname te verhogen zijn:
 - a. Inzet op professionele verenigingsondersteuning: De verenigingen vormen een vitale basis voor het verder verhogen van de sport- en beweegdeelname en hebben de ambitie om een bredere functie te vervullen voor de inwoners. Zij kunnen dat niet alleen en hebben ondersteuning nodig om:
 - i. De samenwerking tussen de verenigingen onderling te versterken.
 - ii. De samenwerking tussen de verenigingen en de partners op het gebied van onderwijs, welzijn en zorg te versterken.
 - iii. De samenwerking tussen de verenigingen en het commerciële aanbod te versterken.
 - iv. De verenigingen zelf te versterken door middel van ondersteuning op het gebied van kader, vrijwilligers en beheer.
 - b. Gebieds- en doelgroepgerichte sport- en beweegstimulering: Dit in de gebieden en de doelgroepen waar de sport- en beweegdeelname het meest achterblijft en de grootste winst kan worden geboekt. In die gebieden is een integrale aanpak nodig waarbij gemeente, verenigingen, maatschappelijke partners en buurtcoaches samenwerken.
 - c. Multifunctionele en duurzame accommodaties: De gewenste samenhang en samenwerking moet ook zichtbaar worden in de opzet van de accommodaties. Deze bieden idealiter in samenhang huisvesting aan de activiteiten van verenigingen, maar ook aan ongeorganiseerde sporters, commerciële aanbieders en de activiteiten van buurtsportcoaches en de maatschappelijke partners. Multifunctionele binnensportaccommodaties en open sportparken zijn daarbij de sleutel. De accommodaties moeten duurzaam zijn vanwege de klimaatdoelstellingen van de gemeente zelf, maar ook om de accommodatiekosten (energie) voor de verenigingen te drukken.
 - d. Transparante subsidieregelingen: De doelstellingen worden idealiter ondersteund door subsidieregelingen voor verschillende vormen van subsidie, zoals:
 - i. Waardering: Verenigingen zouden, vanwege het enkele feit dat zij bestaan en sportactiviteiten aanbieden, gewaardeerd moeten worden door middel van een subsidie.
 - ii. Plus-subsidie: Verenigingen die dat kunnen en willen worden middels een subsidie ondersteund en gestimuleerd om een bredere functie te vervullen voor de doelgroepen die nu nog onvoldoende aan bod komen.
 - iii. De indirecte subsidie: maatschappelijke tarieven voor sportaccommodaties.
7. Bij alle instrumenten geldt dat maatwerk naar gebied en doelgroepen de sleutel is.

3 Onze visie, strategie en vier pijlers

3.1 Inleiding

In het vorige hoofdstuk is weergegeven hoe het gesteld is met sport en bewegen in onze gemeente en welke mogelijkheden wij zien om de sport- en beweegdeelname te verhogen. In dit hoofdstuk wordt die analyse vertaald naar het nieuwe sportbeleid en worden onze ambities en kaders voor de periode 2023-2026 weergegeven. De concrete invulling en uitvoering hiervan vraagt om een samenspel van de gemeente, private partijen en alle sportaanbieders (sportverenigingen en anders georganiseerde sport). Uitgangspunt is een uniform vastgesteld beleid met kaders voor de uitvoering dat, waar mogelijk en zinvol, wijk- en buurtgericht wordt vormgegeven. Kortom, er is eenheid van beleid met ruimte voor maatwerk in de uitvoering.

Uitgangspunt is ook dat wij het belangrijk vinden om een duidelijke en inspirerende stip op de horizon te hebben voor onze inzet op het gebied van bewegen en sporten. Wij gaan daarom voor een vitale

gemeente met gezonde en actieve inwoners die van jongs af aan worden gestimuleerd om met plezier te bewegen en sporten, hun talenten te ontdekken en deze te blijven ontwikkelen.

De sportverenigingen spelen samen met overige sportaanbieders in onze gemeente een centrale rol, omdat samen bewegen en sporten verbindt. Ook is er in onze gemeente volop ruimte om meer ongebonden te kunnen bewegen en sporten. Kortom, iedereen in de gemeente Vijfheerenlanden kan op zijn of haar manier actief zijn en meedoen.

3.2 Visie, strategie en doelen

Visie

De gemeente Vijfheerenlanden ziet sport, naast ontspanning en competitie, ook als middel om inwoners meer te laten bewegen en te laten meedoen in de maatschappij. Wij bevorderen een gezonde leefstijl, bestrijden inactiviteit, obesitas en bieden een gezonde en sociale dagbesteding. Wij willen daarom een sportieve gemeente zijn:

- Waar sport en bewegen verweven zijn in het leven van alledag en sport- en beweegaanbod om de hoek is.
- Met een diversiteit aan sport- en beweegmogelijkheden en aanbieders.
- Met toegankelijke en kwalitatief hoogwaardige en multifunctionele sportaccommodaties, (open) sportparken en buitensportvoorzieningen met aantrekkelijke routes door het groene buitengebied.
- Met een rijk verenigingsleven, gedragen door de inwoners van de gemeente Vijfheerenlanden die zich vrijwillig inzetten voor de vereniging en sport. Met ook overige sportaanbieders met actieve en betrokken sportondernemers.

Onze sportieve gemeente biedt kinderen en jongeren de mogelijkheid om zich te ontwikkelen en ouderen en mensen met een beperking de mogelijkheid om mee te doen. Voor jonge kinderen hebben we extra aandacht in het kader van hun motorische ontwikkeling en voor pubers en jongvolwassenen zijn er volop (urban) sport- en beweegmogelijkheden binnen onze gemeente. Voor gezinnen die leven in armoede nemen wij de belemmeringen weg, zodat zij kunnen meedoen aan sport en bewegen.

Strategie en doelen

De strategie van "Heel Vijfheerenlanden beweegt!" is primair gericht op het versterken van de sportinfrastructuur in onze gemeente en het plezier dat sport brengt in het leven voor zoveel mogelijk inwoners. Pas dan kunnen wij, met behulp van onze accommodaties, netwerk en het grote bereik van sportende inwoners effectief bijdragen aan de brede ontwikkeling van onze inwoners. Onze doelstellingen voor de komende jaren zijn concreet en meetbaar. Wij streven de volgende doelen na:

Doel 1: verhogen van de sport- en beweegparticipatie

Het percentage inwoners van onze gemeente dat voldoet aan de Nederlandse Norm Gezond Bewegen (NNGB) en het percentage wekelijkse sporters liggen op dit moment onder het Nederlandse gemiddelde. Het percentage inwoners dat voldoet aan de NNGB-norm ligt op 45,5%, ruim 6-procentpunt onder het landelijke gemiddelde. Het percentage wekelijkse sporters ligt aan het begin van de beleidsperiode ruim 7-procentpunt onder het Nederlandse gemiddelde.

Ons doel is dat beide percentages de komende 5 jaar in de buurt komen van het landelijke gemiddelde. Wij zetten in op een stijging van beide indicatoren met 1-procentpunt per jaar. Eind 2025 willen wij de volgende doelen hebben bereikt:

- Voldoen aan de Nederlandse norm gezond bewegen: 49,5%
- Wekelijks sporten: 47,0%

Wij weten dat dit veel inspanning en tijd kost om blijvende gedragsverandering te realiseren. Tegelijkertijd willen wij in deze beleidsperiode echt stappen vooruit zetten. We denken met een beoogde stijging van minimaal 5% een goede balans te hebben gevonden tussen een doelstelling die ambitieus is, maar ook haalbaar lijkt op basis van de extra inzet die wij willen plegen.

Zoals aangegeven in hoofdstuk 2 blijft de sport- en beweegparticipatie vooral in Leerdam-West en De Hagen aanzienlijk achter bij de andere wijken, buurten en dorpen in onze gemeente. In deze twee wijken zijn de negatieve gevolgen van de beweegarmoede ook duidelijk zichtbaar. Daarom zetten wij extra in op verbetering in die wijken.

Doel 2: het percentage inwoners dat lid is van een sportvereniging blijft minimaal gelijk

Het sporten in verenigingsverband is erg populair in onze gemeente. Dit willen wij graag zo houden. De landelijke verwachting is namelijk dat het aantal lidmaatschappen gaat dalen. Juist voor kinderen

en jongeren is het essentieel dat zij met plezier leren bewegen en sporten. Onze sportverenigingen spelen hierbij een belangrijke rol en wij zien dat die rol kan worden vergroot. Onze bijzondere aandacht gaat uit naar delen van onze gemeente waar het verenigingslidmaatschap van kinderen en jongeren relatief laag is. Daarom gaan wij verenigingen extra stimuleren en ondersteunen om verdere verbinding te maken met de buurt of wijk. Als het ons lukt om, tegen de landelijke trend in, het percentage inwoners dat lid is van een vereniging op peil te houden is dat een prestatie van formaat. Dat houdt ook direct in dat het aantal leden zal toenemen, omdat het aantal inwoners zal toenemen.

Ons doel is dat het percentage inwoners dat lid is van een sportvereniging op zijn minst op peil blijft. Wij zetten in op een lidmaatschapspercentage van 25,8%. Als wij deze doelstelling realiseren zal het absolute aantal leden toenemen en keren wij lokaal de landelijke trend.

Doel 3: verbetering van gezondheidsindicatoren

In delen van de gemeente (Leerdam-West en De Hagen) is het percentage inwoners (waaronder kinderen) met overgewicht hoog. In die wijken is ook het percentage inwoners met één of meerdere chronische ziekten hoog. Wij streven ernaar om enkele percentages te verlagen en de verschillen ten opzichte van de andere wijken en dorpen te verkleinen.

Ons doel is om het aandeel van onze inwoners met (dreigende) gezondheidsklachten te verminderen gericht op:

- Inwoners met overgewicht.
- Inwoners met diabetes type B.
- Aantal valongevallen bij ouderen.

3.3 Vier pijlers van het sportbeleid

Ons sportbeleid “Heel Vijfheerenlanden beweegt!” wordt ‘handen en voeten’ gegeven door middel van een viertal pijlers. Deze pijlers hebben betrekking op de periode 2023-2026 en sluiten aan op de hiervoor genoemde uitgangspunten en doelstellingen. Wij onderscheiden vier, deels samenhangende, pijlers, te weten:

- Professionele verenigingsondersteuning.
- Sport- en beweegstimulering gericht op doelgroepen.
- Multifunctionele en duurzame accommodaties.
- Transparante subsidieregeling.

Aan elk van deze pijlers koppelen we subdoelstellingen die onze drie hoofddoelstellingen ondersteunen. In figuur 3 zijn onze ambities en de pijlers schematisch weergegeven. Daarna volgt per pijler een overzicht van onze belangrijkste accenten en inspanningen voor de komende jaren.

Figuur 3: Heel Vijfheerenlanden Beweegt, doelen en pijlers.

HEEL VIJFHEERENLANDEN BEWEEGT 2023-2026!

Stijging van sport- en beweegdeelname naar:

- NNGB: 50,5%
- Wekelijkse sporters: 49,0%

Percentage leden sportverenigingen naar:

- Minimaal 26,2%

Verbetering van gezondheidsindicatoren:

- % jongeren en volwassen met gezond gewicht gelijk of hoger dan NL %
- Daling % inwoners diabetes Type B
- Daling valongevallen ouderen

Door middel van 4 pijlers

Verenigingsondersteuning	Beweegstimulering	Multifunctionele en duurzame accommodaties	Transparante subsidieregeling
• Toename vitale verenigingen • Toename 'open clubs' • Toename leden aandachtsgebieden en leeftijd tot 10 jaar	• Verbetering sport en bewegen in kinderopvang en scholen • Specifieke gebiedsgerichte programma's	• Bewegen in omgevingsvisie • Speelplekken • Basisvoorzieningen op orde • Nieuw accommodatiebeleid	• Maatschappelijke tarieven • Waardering • Plus-subsidie
• Inzet buurtsportcoaches • Bundeling van middelen • Ontsluiten van het sportaanbod • Informatie- en themasessies • Samenwerking en uitwisseling	• Sport en bewegen in kinderopvang • Vakleerkrachten basisonderwijs • Alle kinderen zwemvaardig • Versterking samenwerking met onderwijs, welzijn en zorg • Specifieke stimuleringsprogramma's	• Bijdrage aan sportparkbeheer. • Stimuleren samenwerking • Criteria multifunctionele sportparken • Sportieve recreatie • Sportondernemers bij sportaccommodaties • Duurzaamheid als uitgangspunt • Duurzaamheidsscan	• Maatschappelijke tarieven sportaccommodaties en waarderingssubsidie. • Subsidieprogramma voor brede en vitale verenigingen. • Stimuleringsregeling voor nieuw sportaanbod en maatschappelijke activiteiten • Bundeling van financiële middelen

Professionele verenigingsondersteuning

Gemeente Vijfheerenlanden ondersteunt en faciliteert, via de buurtsportcoaches, sportverenigingen en (commerciële) sportaanbieders en begeleidt de match tussen inwoners, aanbieders en de sportieve ruimte.

Inzet

Verenigingen zijn een cruciale schakel in het bereiken van onze doelstellingen. De verenigingen kunnen en willen meer betekenen voor de inwoners onder andere door samenwerking onderling en met onderwijs, welzijn, zorg en commerciële aanbieders. Om die ambities te doen slagen, is het nodig dat de verenigingen daarbij worden ondersteund.

Motieven

De kracht van (vitale) sportverenigingen ligt in het activeren van partners in het maatschappelijk middenveld waarbij sport als middel centraal staat voor het realiseren van brede maatschappelijke doelen. Om deze kracht te stimuleren is het ontwikkelen van sterke en vitale sportverenigingen een must voor onze gemeente.

Om als sportvereniging lokaal van onmisbare betekenis te zijn, is het van belang om meer te zijn dan enkel een sportvereniging die een sportactiviteit verzorgt. Het is van belang dat aandacht is voor alle groepen in de samenleving en dat nadrukkelijk ook aandacht uitgaat naar de in omvang toenemende groep ouderen die minder wordt bereikt met het reguliere aanbod van een sportvereniging. Deze 'open club' gedachte biedt mogelijkheden om sportverenigingen lokaal een sterkere positie te bezorgen en hiermee een grotere kans op voortbestaan te geven. Openheid, uitnodigend zijn voor iedereen die wilt sporten en bewegen en ondernemend genoeg om kansen te signaleren en te benutten, dat kenmerkt de open club.

Ondersteuning is belangrijk om verenigingen vitaal te houden/te krijgen. De tweede stap is dat vitale verenigingen worden ondersteund bij de ontwikkeling naar een open club (brede maatschappelijke functie). Op deze manier is de vereniging niet alleen een plek om te sporten, maar ook een ontmoetingsplek en een instrument op het gebied van gezondheid, vorming (inclusief inburgering), participatie, tegengaan vereenzaming), arbeidsmarkt (re-integratie) en leefbaarheid.

Vitale sportverenigingen met een brede maatschappelijk functie

Wij gaan daarom inzetten op de vitaliteit van de verenigingen en op de 'open club-gedachte' (verbreding van de maatschappelijke functie). Wij willen onze buurtsportcoaches inzetten om de verenigingen daarbij te ondersteunen.

- **Vitaliteit:** Verenigingen die de vijf basis bouwstenen strategie & beleid, leden, vrijwilligers, financiën en sportaanbod op orde hebben, worden gezien als vitale sportvereniging. Wij willen de vitaliteit van sportverenigingen in kaart brengen met hulp van een vitaliteitsonderzoek (tool NOC*NSF). Door middel van extra verenigingsondersteuning door onze buurtsportcoaches gaan wij per bouwsteen diverse vormen van ondersteuning aanbieden.
- **Brede maatschappelijke functie:** Wij gaan inzetten op het verbreden van de maatschappelijke rol van (vitale) sportverenigingen die dat kunnen en willen. Naast de 'corebusiness' gaan wij, met onze buurtsportcoaches, verenigingen ondersteunen om activiteiten voor niet-leden aan te bieden, samen met allerlei partijen in de wijken en dorpen. De activiteiten kunnen gericht zijn op een tak van sport, maar het kan ook gaan om het aanbieden of dulden van andersoortige activiteiten. Wij stimuleren en ondersteunen de verenigingen om een bijdrage te leveren op het gebied van gezondheid, vorming (inclusief inburgering), participatie, tegengaan vereenzaming, arbeidsmarkt (re-integratie) en leefbaarheid. Bijkomende voordelen zijn dat sportverenigingen door hun laagdrempeligheid een groot bereik hebben en dat door de inzet van vrijwilligers en de ondersteuning door een gekwalificeerde professional minder beroep hoeft te worden gedaan op professionele zorg en welzijn.

Andere sportaanbieders

Naast de traditionele sportverenigingen en sportbonden, waar wij een nauwe (samenwerkings-)relatie mee hebben, zien wij een flinke toename aan anders georganiseerd aanbod. Dit aanbod wordt enerzijds verzorgd door private partijen en aanbieders, die op commerciële grondslag activiteiten en ruimte bieden aan sport en bewegen. Anderzijds zien wij ook vele maatschappelijke partijen en organisaties die sport- en beweegactiviteiten aanbieden als onderdeel van een aanpak die gericht is op jeugdzorg, gezondheid en participatie.

Wij willen de band met deze aanbieders gaan versterken. Juist in dit segment van de sportmarkt vinden wij veel innovaties en uitvoeringskracht die ten goede kan komen aan onze sportvisie.

Subdoelstellingen

Specifiek voor de pijler Verenigingsondersteuning hebben we de volgende doelstellingen:

Toename van het aantal vitale sportverenigingen

Onze inzet is om het aantal vitale verenigingen te laten toenemen, volgens de definitie van de NOC*NSF-tool. Dit moet er mede toe leiden dat het aantal leden uit de aandachtswijken toeneemt en het aantal leden tot tien jaar, pubers en jongvolwassenen eveneens stijgt.

Toename van het aantal verenigingen met brede maatschappelijke functie (open clubs)

Onze inzet is om het aantal verenigingen, dat een brede maatschappelijke functie vervult, de komende jaren te laten stijgen.

Concrete acties

Concrete acties voor deze pijler zijn:

1. Inzet van buurtsportcoaches voor ondersteuningsactiviteiten voor verenigingen om de vitaliteit van deze verenigingen verder te versterken en de brede maatschappelijke functie te ondersteunen.
2. Bundeling van middelen vanuit verschillende gemeentelijke onderdelen om sport als middel beter in te zetten voor doelen op het gebied van arbeidsreintegratie, participatie, gezondheidsbevordering en maatschappelijke ontwikkeling.
3. Het verzamelen, bundelen, ordenen en ontsluiten van informatie over activiteiten, aanbieders, faciliteiten en evenementen.
4. Het verzorgen van informatie- en themasessies op de thema's overgewicht, roken en alcohol en het maken van bindende afspraken over een veilig, gezond en inclusief sportklimaat.
5. Het bevorderen van de samenwerking en uitwisseling op het gebied van activiteiten, faciliteiten, marketing en communicatie.
6. Het bevorderen van de samenwerking en uitwisseling op het gebied van trainers en trainingen tussen onderwijs, verenigingen en bonden. Deze samenwerking biedt de mogelijkheid om deskundige capaciteit vanuit deze sectoren te bundelen en daarmee de kwaliteit van kader en trainingen binnen de verenigingen te verhogen.

Sport- en beweegstimulering doelgroepen

Gemeente Vijfheerenlanden zorgt samen met haar partners en buurtsportcoaches voor een structureel en gebiedsgericht sport- en beweegaanbod voor alle inwoners.

Inzet

Alleen verenigingsondersteuning is voor een aantal gebieden en een aantal doelgroepen onvoldoende om onze doelstellingen te bereiken. Voor deze gebieden en doelgroepen is meer nodig. Gerichte sport- en beweegstimulering is nodig om in Leerdam-West en De Hagen het verschil te maken, vooral voor de groepen in deze wijken die een 'steuntje in de rug' nodig hebben. Ook extra inzet op de kinderen in die wijken, op jongvolwassenen en senioren is van belang.

Motieven

Wij zien in onze gemeente het liefst dat alle inwoners voldoende bewegen en sporten. Wie wil sporten, moet ook kunnen sporten. De keuze hoe, wanneer, waar en met wie bepaalt uiteindelijk iedereen zelf. Tegelijkertijd constateren wij dat niet alle inwoners zelfstandig hun weg weten te vinden naar sport- en beweegaanbod.

Voor ouderen met een beperkte mobiliteit en netwerk, gezinnen die moeten rondkomen van een laag inkomen en/of inwoners met een beperking verzorgt de gemeente samen, met sportverenigingen en andere aanbieders, een stimuleringsaanbod gericht op structureel en zelfstandig sporten en recreatief bewegen. Dat doen wij door middel van onze buurtsportcoaches die daarin samen optrekken met scholen, lokale maatschappelijke partijen en aanbieders. Dit om sport en bewegen voor iedereen toegankelijk te maken. Het doel is om zoveel mogelijk sportieve en gezonde inwoners te hebben, te beginnen met kinderen op de basisscholen. Jong geleerd is oud gedaan. Sport is gezond en heeft een positieve invloed op de fysieke en mentale ontwikkeling, sport verbreedt en verbindt, schept eigenwaarde en identiteit. Bovenal brengt sport plezier en dit willen wij niemand onthouden.

Doelgroepen, gebieden en vindplaatsen

In het kader van 'Heel Vijfheerenlanden Beweegt' is het terugdringen van verschillen in sport- en beweegdeelname, door intensievere inzet op doelgroepen en buurten die achterblijven, een belangrijk uitgangspunt voor ons. Hierbij richten wij ons op:

- Sportstimulering primair onderwijs: Wij zetten in op voldoende en kwalitatief hoogwaardig beweegonderwijs en bieden faciliteiten en vakleerkrachten voor scholen in het basisonderwijs om kinderen te stimuleren zelfstandig en structureel te sporten. Voor kinderen die niet direct geïnteresseerd zijn in sport, is het aanbieden van een alternatief beweegaanbod van groot belang.
- Sportstimulering voortgezet onderwijs: Wij ontwikkelen specifieke programma's voor jongeren gericht op kennismaken en meedoen in de sport en op een actieve leefstijl voor alle jongeren.
- Evenementen en side-events: Het streven is dat sportevenementen in onze gemeente altijd vergezeld gaan van laagdrempelige activiteiten op scholen, pleinen en in de sporthallen die de sport- en beweegdeelname stimuleren. Wij geloven in de kracht van deze evenementen om meer inwoners te stimuleren om te gaan sporten en bewegen. Hierbij wordt nauw samengewerkt met sportverenigingen, andere sportaanbieders, bedrijfsleven, horeca en sportbonden.
- Op de scholen in het speciaal basisonderwijs worden sportstimuleringstrajecten aangeboden. Omdat structureel sporten bij reguliere sportaanbieders voor deze doelgroep niet altijd mogelijk is, wordt er nauw samengewerkt met partners die dit specifieke aanbod verzorgen.
- Wij stimuleren sport- en beweegactiviteiten voor inwoners met een beperking. Een laagdrempelig aanbod door zowel de sportverenigingen als commerciële aanbieders in combinatie met subsidiëring van activiteiten is hiervoor het belangrijkste instrument.
- Samen met onze sportstimuleringspartner organiseren wij (waar mogelijk) het schoolzwemmen in onze gemeente.
- Voor inwoners met een smalle beurs zijn de kosten van structureel sporten vaak onoverkomelijk. Wij willen graag dat iedereen kan sporten en dragen daarom samen met het sociaal domein zorg voor financiële ondersteuning van deze inwoners waaruit zowel de contributie voor verenigingen kan worden gefinancierd alsook de kosten van andere vormen van sport- en beweegaanbod (zoals bootcamp, fitness et cetera).
- Vooral voor de groep jongeren (12+) is het traditionele aanbod van verenigingen niet altijd aantrekkelijk. Het sport- en beweegaanbod zal daarom worden vernieuwd door beter aan te sluiten bij de behoefte uit deze doelgroep (vraaggericht aanbod).

Versterken samenwerking partners

Het versterken van de samenhang, samenwerking en verbinding lijkt de sleutel tot het verhogen van de sport- en beweegdeelname in onze gemeente. Daarom richten wij ons in het nieuwe sportbeleid nog meer op het verbeteren van de samenhang en samenwerking. Onze buurtsportcoaches zetten wij in om de samenwerking te bevorderen:

- Tussen sportverenigingen onderling en met commerciële sportaanbieders.

- Tussen bewegen, onderwijs, sport, recreatie, welzijn en zorg.

Daarbij leggen we de focus binnen diverse beleidsdomeinen op preventie en gezondheid, met een verbeterde informatievoorziening en doorverwijzing.

Het is ons uitgangspunt dat iedere sportaanbieder een belangrijke maatschappelijke waarde vertegenwoordigt. Het organiseren van sportactiviteiten heeft per definitie diverse positieve effecten voor de samenleving.

Daarnaast zetten wij in op co-financiering. Sportstimulering zal niet alleen bekostigd gaan worden vanuit de sportbegroting. Een niet onaanzienlijk deel van de bekostiging zal moeten komen uit tijdelijke programmagelden van andere beleidsterreinen als Jeugdzorg, welzijn en WMO. Binnen programma's wordt ervan uitgegaan dat sport, bij beëindiging van het programma, de activiteiten zal continueren in haar reguliere aanpak. Sport anticipeert hier actief op door het verzorgen van een brede aanpak gericht op sport en bewegen en het stimuleren van een gezonde leefstijl.

Onze rol bij sport- en beweegstimulering

Ons uitgangspunt is dat in eerste instantie anderen (de verenigingen, commerciële sportaanbieders) zelf sport- en bewegingsactiviteiten moeten aanbieden. Door middel van extra en gerichte inzet van buurtsportcoaches kunnen wij daarbij ondersteunen of in sommige gevallen zelf activiteiten aanbieden, maar het initiatief ligt in eerste instantie bij anderen.

Voor de meeste van onze wijken en dorpen werkt deze aanpak goed. Wij realiseren ons ook terdege dat deze aanpak voor sommige wijken en voor sommige doelgroepen onvoldoende werkt. Wij maken dan ook een scherp onderscheid in onze rol en aanpak, te weten:

- Faciliterende rol: In de wijken waar de sport- en beweegdeelname voldoende is, zien wij voor onszelf een meer beperkte, faciliterende rol weggelegd. In die wijken hebben de inwoners, verenigingen en commerciële aanbieders hun eigen pad gekozen, een pad dat tot resultaat heeft geleid. Voor specifieke doelgroepen (b.v. kinderen, niet-vitale ouderen) zien wij voor onszelf wel een rol weggelegd in die gebieden.
- Integrale aanpak: In de wijken waar de sport- en beweegdeelname te laag is, nemen we de regie, samen met onze partners, meer in handen. Wij zullen daar actief en stimulerend, samen met de verenigingen, scholen, de zorg en het welzijnswerk, via de buurtsportcoaches activiteiten organiseren/aanbieden en de verenigingen actief ondersteunen. Het leeuwendeel van onze inspanningen gaan wij richten op deze wijken.

Subdoelstellingen

Specifiek voor de pijler Beweegstimulering hebben we de volgende doelstellingen:

Kinderopvangorganisaties in onze gemeente zijn/gaan aan de slag met beweegstimulering

Hoe jonger kinderen worden aangemoedigd om vaker en plezierig te sporten en bewegen, hoe beter. Dat geldt ook al voordat kinderen naar de basisschool gaan. Wij vinden het daarom belangrijk dat ook kinderopvangorganisaties aan de slag zijn/gaan met beweegstimulering om de motorische vaardigheden van kinderen te ontwikkelen. Als gemeente stimuleren en faciliteren wij kinderopvangorganisaties om deze stap te zetten.

Vakleerkrachten in het basisonderwijs

In 2025 heeft meer dan 90% van de basisscholen in onze gemeente een vakleerkracht bewegingsonderwijs en wordt de motorische ontwikkeling van alle kinderen structureel gevolgd. Met als doel dat de beweegvaardigheden van onze basisschoolkinderen significant zijn verbeterd.

Alle kinderen zwemvaardig aan het einde van de basisschool.

Het hebben van een zwemdiploma is voor ieder kind in het waterrijke Vijfheerenlanden een absolute must. Om kinderen aan het zwemmen te krijgen en houden is het wederom belangrijk dat ze hier vanaf jonge leeftijd plezier in ervaren. Hoewel veel kinderen aan het einde van de basisschool een zwemdiploma hebben, is dit niet voor iedereen het geval. Daarom richten wij ons vooral op kwetsbare groepen om onze doelstelling ook daadwerkelijk te realiseren. Samen met het onderwijs gaan wij onderzoeken of en zo ja, op welke wijze schoolzwemmen wenselijk en haalbaar is.

Faciliteer de ontwikkeling van gebieds- en vraaggericht sport- en beweegaanbod in met name De Hagen en Leerdam-West

Het is geen verrassing dat sport- en beweegparticipatie nauw samenhangt met andere geconstateerde achterstanden in bepaalde wijken en buurten, zoals in De Hagen en Leerdam-West. In de aanpak van gebieds- en vraaggerichte sportstimulering liggen kansen om een directe relatie te leggen met het in

deze wijken aanwezige sport- en beweegaanbod en het stimuleren van samenwerkingen tussen lokale sport- en beweegaanbieders en bijvoorbeeld zorg- en welzijnspartners.

Dit sluit ook goed aan op de grote bereidheid onder sportverenigingen en andere sportaanbieders om actief bij te dragen aan het verhogen van de sport- en beweegparticipatie van niet-leden, zoals ouderen, chronisch zieken en mensen met een beperking en afstand tot de arbeidsmarkt.

Concrete acties

Concrete acties voor deze pijler zijn:

1. Het per wijk/ buurt beschikbaar stellen van data (onder andere demografie, sportparticipatie, gezondheid) en uitvoeren van wijkscans om beter zicht te krijgen op de doelgroepen en de behoefte van niet-leden.
2. Het concretiseren van de sport- en beweegambities voor De Hagen en Leerdam-West, het leggen van verbinding met andere beleidsterreinen en het betrekken van de sportverenigingen en andere sportaanbieders hierbij. Dit om het huidige vraag en aanbod van de diverse aanbieders beter op elkaar af te stemmen.
3. Het beschikbaar stellen van budget vanuit het sociale domein, voor de ontwikkeling van een vraaggericht aanbod voor niet-leden en om met dit nieuwe aanbod te kunnen experimenteren.
4. Het in samenwerking met Welzijn onderzoeken welk vrijwilligerswerk geschikt is voor kwetsbare mensen en wat verenigingen hen te bieden hebben.
5. Het creëren van een netwerk waarin kennis en informatie worden gedeeld en zo drempels voor initiatieven worden verlaagd. Dit netwerk kan voor sportverenigingen en andere initiatiefnemers fungeren als aanspreekpunt voor vragen, als zij nieuwe activiteiten willen starten.
6. Het meer en beter benutten van de innovatie en uitvoeringskracht van commerciële aanbieders, die nieuwe en andere groepen inwoners beter weten te bereiken.

Multifunctionele en duurzame accommodaties

Gemeente Vijfheerenlanden borgt de basiskwaliteit van gemeentelijke sportaccommodaties en ontwikkelt actief gastheerschap op haar accommodaties. Investerings in bestaande en nieuwe gemeentelijke sportaccommodaties zijn duurzaam.

Inzet

Het bereiken van onze doelstellingen lukt niet zonder een adequaat aanbod van accommodaties die multifunctioneel en duurzaam zijn. Wij voelen ons verantwoordelijk voor de totstandkoming en instandhouding van deze accommodaties en dragen daar financieel aan bij.

Motieven

Wij vinden het essentieel dat sportaccommodaties voor iedereen toegankelijk en bereikbaar zijn. Dit proberen wij te realiseren door een lokaal en divers netwerk van sportvoorzieningen te realiseren, zodat sport voor iedereen dichtbij is. Wij realiseren ons echter ook dat het onmogelijk is alle sporten overal aan te bieden, maar wij streven ernaar om (sport)faciliteiten voor de meest populaire sporten aan te bieden en te ontsluiten. Hierbij is de kwaliteit, toegankelijkheid en gebruiksmogelijkheden van onze sportaccommodaties medebepalend voor het al of niet gebruik en bezoek door de inwoners.

Naast vele goede voorbeelden van sportparken en accommodaties die zich met de sport- en recreatie-trends hebben mee ontwikkeld zijn er in onze gemeente ook sportaccommodaties met een verouderde technische staat en met weinig uitnodigende inrichting. Voor deze accommodaties gaan wij op zoek naar passende oplossingen binnen onze financiële mogelijkheden.

Voor met name kinderen, jeugd en de 65-plussers zijn sportmogelijkheden in de directe woonomgeving belangrijk. Wij zetten daarom in op voorzieningen als verenigingsgebouwen, gymnastieklokalen en schoolpleinen om deze zoveel mogelijk te benutten voor lokale en kleinschalige sportactiviteiten.

Multifunctionele sportaccommodaties

In ons sportbeleid streven wij naar meer multifunctionele sportaccommodaties die zich goed lenen voor de activiteiten van verenigingen met een brede maatschappelijke functie en de samenwerkingen die wij willen stimuleren. Wij geloven erin dat accommodaties, die een breed palet aan activiteiten kunnen huisvesten, bijdragen aan de verbreding en versterking van de sportinfrastructuur in onze gemeente.

Open sportparken

Wij streven ernaar dat de buitensportaccommodaties voor iedereen toegankelijk en bereikbaar zijn. Concreet moeten we hierbij denken aan:

- Het openstellen van de velden, ook voor niet-leden van de verenigingen.
- Het openstellen van voorzieningen als kleedkamers voor gebruik door meerdere partijen.
- Multifunctionele inrichting inspelend op de veranderende sportbeleving en beoefening, waardoor huidige beweegtrends en nieuwe sporten een plek krijgen in de sportieve infrastructuur als onderdeel van bestaande sportaccommodaties.

Bij het tot stand komen van open sportparken is het van belang om aan te sluiten op de wensen en behoefte van de belanghebbenden en is er een intensief ontwikkeltraject met alle betrokken partijen nodig. Dit proces kan het beste van onderaf worden vormgegeven met betrokkenheid van maatschappelijke partners, sportaanbieders, scholen et cetera. Termen als 'in gezamenlijkheid ontwikkelen' en 'participatie van belanghebbenden' moeten leidend zijn.

Openbare ruimte

In onze gemeente vindt sporten en bewegen niet alleen plaats in en op sportaccommodaties. Wij realiseren ons dat ook de openbare ruimte, het groen en het water steeds belangrijker worden in het sport- en beweeggedrag van onze inwoners. Het gaat hierbij niet exclusief over sport, recreatie en vrijetijdsbesteding. Ook de normale dagelijkse verplaatsingen, naar school, werk of de supermarkt vormen onderdeel van bewegen in de openbare (groene) ruimte. Ons doel is daarom om de mogelijkheden voor sport en sportieve recreatie in de openbare ruimte zoveel mogelijk te vergroten. Wij richten ons hierbij wel bij voorkeur op integratie van nieuwe sportfaciliteiten, met de bestaande sportinfrastructuur (sportparken) als bijvoorbeeld vertrek- en eindpunt voor wandelaars, hardlopers en wielrenners. Dit mede met als doel om de bezettingsgraad van onze sportaccommodaties te verhogen.

Ook zullen wij met ontwikkelingen in de openbare ruimte rekening houden met de opkomst van nieuwe en innovatieve (urban) sportconcepten, zoals het 3x3 basketbal, five-a-sidefootball, freerunning en skateboarden. Deze vaak attractieve sporten spelen in op de snel veranderende behoefte van met name de jeugd en jongvolwassenen. Bij een gezonde sportinfrastructuur hoort daarom ook ruimte voor innovatie en flexibiliteit en dit vraagt om fysieke ruimte voor deze nieuwe vormen van sport. Dit kan zijn als onderdeel van bestaande sportaccommodaties of op nieuwe plekken.

Van belang is dat het benutten van de openbare ruimte vooral ligt bij de uitvoering van het Speelruimteplan. In het sportbeleid richten we ons vooral op de verenigingen en hun accommodaties.

Duurzame sportaccommodaties

Bij bestaande sportvoorzieningen in onze gemeente is nog veel winst te halen in het verduurzamen van de sportaccommodaties. De staat van de accommodaties, met name verenigingsgebouwen, is vaak gedateerd en installaties zijn verouderd. Bij investeringen in nieuwbouw is duurzaam bouwen vanzelfsprekend uitgangspunt. Bij bestaande verenigingsaccommodaties wordt onderzocht waar winst te behalen is op het vlak van duurzaamheid en worden de verenigingen zoveel mogelijk ondersteund in het realiseren van duurzaamheidsmaatregelen. Hiermee sluiten wij aan op ons duurzaamheidsbeleid aan de hand van de thema's: energietransitie, klimaatadaptatie, biodiversiteit en circulair.

Met relatief eenvoudige maatregelen kunnen sportverenigingen hun energiegebruik terugdringen en daarmee veel geld besparen. Op een aantal parken is bijvoorbeeld al geïnvesteerd in LED-verlichting. Dit levert een flinke jaarlijkse besparing op. Duurzaamheid is niet het hoofddoel in ons sportbeleid, maar wij realiseren ons terdege dat duurzame sportaccommodaties essentieel zijn voor een gezonde, toekomstbestendige sportinfrastructuur. Vanuit onze stimulerende rol en door gezamenlijk op te trekken met de sportverenigingen beogen wij onze doelstellingen te realiseren.

Subdoelstellingen

Specifiek voor de pijler Multifunctionele en Duurzame Accommodaties hebben wij de volgende doelstellingen:

Sport en bewegen meenemen in beweegvriendelijke Omgevingswet

De nieuwe Omgevingswet geeft ons als gemeente een wettelijke basis en kans om gezondheidsbevorderende activiteiten gericht op de inrichting van straten, pleinen, goede fiets- en wandelverbindingen, veilige oversteekplekken, verlichting, groene ruimte voor bewegen, sport- en speelruimte, goed bereikbare en veilige recreatieve voorzieningen te realiseren. Deze kans willen wij graag grijpen. Dit houdt in dat wij bij plannen voor de fysieke leefomgeving, sport en bewegen meenemen in het afwegingsproces en bij besluitvorming. Aan ons is de uitdaging om komende beleidsperiode de nieuwe positie en kansen voor sport en bewegen te verkennen in samenwerking met of via de gezondheidssector. Enkele aanknopingspunten kunnen zijn: veiligheid, gezondheid, landschappelijke of stedenbouwkundige waarden, cultureel erfgoed, natuurbescherming, infrastructuur en natuurgebieden.

Uitvoering van Speelruimtebeleid 2021-2030 'Ruimte, om te ontdekken voor iedereen'.

Echt uitdagende en aantrekkelijke plekken om te spelen en sporten in wijken, buurten en dorpen doen recht aan de wensen en behoeftes van alle kinderen, jeugd en jongeren in onze gemeente. Uitgangspunt van het nieuwe speelruimtebeleid is dat iedere speelbuurt een grote, als het kan centraal liggende, speelplek heeft. De gemeente biedt deze plekken aan en vervangt en onderhoudt hier de toestellen. Ook schoolpleinen kunnen deze functies hebben. Naast deze centrale plekken zorgen wij voor zogenoemde steunplekken om te voorzien in specifieke behoeften. Bijvoorbeeld een extra trapveldje voor de jeugd of een plek met speeltoestellen voor kleinere kinderen vanaf 4 jaar. Ook worden er zo genoemde bovenwijkse plekken gerealiseerd voor een specifieke activiteit waar je langere tijd kunt zijn. Denk aan grote skatebanen en sportplekken. Het realiseren van deze plekken is voor ons essentieel om vooral kinderen en jeugd op een uitdagende en aantrekkelijk wijze aan het sporten en bewegen te krijgen en/of houden.

Nogmaals, vanuit het sport- en sportaccommodatiebeleid wordt vooral ingezet op verenigingen en hun accommodaties. Uitvoering van het speelruimtebeleid is belangrijk, maar is elders in de gemeentelijke organisatie belegd.

Uitvoering van het lokaal gezondheidsbeleid "Op weg naar positieve gezondheid in een gezonde leefomgeving"

December 2021 is het lokaal Gezondheidsbeleid "Op weg naar positieve gezondheid in een gezonde leefomgeving" vastgesteld. Vanuit dit gezondheidsbeleid wordt o.a. bijgedragen aan het bevorderen van gezondheid, leefstijl en weerbaarheid van de jeugd, het bevordering van de maatschappelijke participatie en autonomie, het tegengaan van psychosociale problematiek bij kwetsbare groepen, het bevorderen van gezond gewicht bij volwassenen en ouderen en het bevorderen van een groene en veilige fysieke leefomgeving die sport, bewegen, ontmoetingen en ontspanning faciliteert. Vanuit sport dragen wij graag actief bij aan het realiseren van de doelstellingen uit het gezondheidsbeleid door bijvoorbeeld het toepassen van gemeenschappelijke interventies. Hierbij valt te denken het programma JOGG (Jongeren op Gezond Gewicht, dat zich richt op alle jeugd leeftijd 0-18 jaar), de Gezonde Scholen Aanpak, de GLI (gezonde leefstijl interventies) en bewegen op recept.

Nieuw sportaccommodatiebeleid

Ons streven is dat wij beschikken over voldoende sport- en beweegaccommodaties waar tegen een maatschappelijk tarief kan worden gesport. Het nieuw op te stellen sportaccommodatiebeleid (zie het eindrapport Accommodatiebeleid) moet ons in staat stellen om proactief te sturen op de benodigde accommodaties en om in te kunnen spelen op eventuele kansen en ontwikkelingen. Algemeen uitgangspunt blijft een efficiënt mogelijk gebruik van sportaccommodaties en het primaire doel is om een maximaal aantal inwoners in beweging te krijgen.

Concrete acties

Concrete acties voor deze pijler zijn:

1. Het bepalen van heldere criteria om te komen tot (de keuze van) de ontwikkeling van multifunctionele sportparken in gemeente Vijfheerenlanden.
2. Duurzaamheid als één van de uitgangspunten bij toekomstige investeringen in het sportaccommodatieaanbod. Daarbij zullen wij aansluiten bij het Samenhangend Duurzaamheidsbeleid van de gemeente.
3. Het verhogen van de toegankelijkheid van sportaccommodaties, door – indien mogelijk – toevoegen van nieuw sport- en beweegaanbod.
4. Het versterken van de organisatiekracht van (samenwerkende) sportverenigingen door het leveren van een bijdrage aan een onafhankelijke professional parkbeheer (sportparkmanager). Dit om het gebruik te intensiveren en optimaliseren.
5. Uitvoeren van een duurzaamheidsscan bij bestaande sportaccommodaties.

Transparante stimuleringsubsidies

Gemeente Vijfheerenlanden kent en creëert een transparant speelveld met eenduidige subsidies voor sportverenigingen en sportaanbieders.

Wij willen voor onze sportverenigingen en andere sportaanbieders graag randvoorwaarden creëren en organisaties prikkelen om samen met ons de beoogde sport- en beweegdoelstelling te realiseren. Om de sport te stimuleren, financieel tegemoet te komen en een bijdrage te leveren aan bepaalde activiteiten, hebben wij in dit sportbeleid ook verschillende subsidies opgenomen. De belangrijkste indirecte subsidie blijft het maatschappelijke tarief dat verenigingen in rekening wordt gebracht voor het gebruik

van gemeentelijke sportaccommodaties. Dit is noodzakelijk om de betaalbaarheid en aantrekkelijkheid van de sportaccommodaties te waarborgen. Door deze maatschappelijke tarieven kunnen deze accommodaties niet kostendekkend worden geëxploiteerd.

Daarnaast continueren wij de zogenoemde waarderingssubsidie (ook wel basissubsidie genoemd) voor de sportverenigingen als blijk van waardering voor hun wekelijkse inzet om de beweegdeelname te stimuleren. Wij kunnen niet zonder de maatschappelijke inzet van onze sportverenigingen en al hun vrijwilligers.

Om onze sport- en beweegdoelstellingen (extra) te stimuleren en te realiseren streven wij ernaar om een aanvullende subsidieregeling te introduceren voor zowel de sportvereniging als andere sportaanbieders. Hierbij willen wij kijken of het mogelijk is om de verschillen tussen subsidiering van sportstimulering door sportverenigingen en commerciële sportaanbieders weg te nemen. Hierbij denken wij aan een regeling voor sport- en beweegstimulering in lage inkomenswijken, het realiseren van een brede maatschappelijke functie en activiteiten voor ouderen, chronisch zieken en mensen met een beperking.

Concrete acties

Concrete acties voor deze pijler zijn:

- Continueren van het toepassen van maatschappelijke (niet kostendekkende) tarieven voor sportaccommodaties
- Continueren van het toepassen van de waarderingssubsidie aan sportverenigingen.
- Continueren van het toekennen van een bijdrage voor het beheer en onderhoud van sportaccommodaties door stichtingen en verenigingen. De bijdrage zal in de vorm van een budgetsubsidie worden verleend.
- Het creëren van een subsidieprogramma voor het transformeren van sportverenigingen tot brede en vitale sportverenigingen.
- Beschikbaar stellen van extra stimuleringsubsidie voor sportverenigingen en andere sportaanbieders voor het creëren van nieuw en passend sportaanbod en maatschappelijke activiteiten voor verschillende doelgroepen.
- Bundeling van financiële middelen en subsidies uit het sociaal domein om sport als middel in te zetten voor het oplossen van sport overstijgende problematieken.

4 Voorstellen en beleidsregels

4.1 Inleiding

In het vorige hoofdstuk is het nieuwe sportbeleid beschreven. In dit hoofdstuk worden enkele onderdelen uitgewerkt naar specifieke beleidsregels. Het betreft de onderdelen die betrekking hebben op subsidies aan verenigingen. De beleidsregels voor het accommodatiebeleid zijn in de deelrapportage over de sportaccommodaties weergegeven.

4.2 Uitgangspunten

In de voormalige gemeenten Vianen en Zederik ontvingen sportverenigingen subsidie, gekoppeld aan het aantal (jeugd)leden. In voormalige gemeente Leerdam was dat niet het geval. Gegeven de grote waarde die in het nieuwe sportbeleid wordt toegekend aan vitale sportverenigingen en de rol van hen in het verhogen van de sport- en beweegdeelname, is het een voorwaarde dat sportverenigingen in de toekomst gesubsidieerd blijven. Voorgesteld wordt dat de verenigingen worden gesubsidieerd door middel van:

- Waarderingssubsidie.
- Plus-subsidie.

Waarderingssubsidie

Vanwege het feit dat zij bestaan en actief sport- en beweegactiviteiten aanbieden aan de inwoners van Vijfheerenlanden ontvangen sportverenigingen een waarderingssubsidie. Uitgangspunten voor de waarderingssubsidie zijn:

- Eenvoud: de subsidie moet niet leiden tot onnodige administratieve rompslomp voor gemeente en verenigingen.
- Stimulus: de subsidie moet een stimulans bevatten voor het verhogen van de sport- en beweegdeelname, voor alle leeftijds- en doelgroepen

De waarderingssubsidie wordt gebaseerd op het aantal sportende leden van de vereniging, ongeacht leeftijd, beperking, et cetera.

Plus-subsidie

Wij willen verenigingen, die dat kunnen en willen, stimuleren om een brede maatschappelijke functie te vervullen door ook activiteiten aan te bieden aan niet-leden. Daarbij gaan de gedachten o.a. uit naar

sport- en beweegactiviteiten voor ouderen, chronisch zieken en mensen met een beperking, naar tieners en jongvolwassenen en naar de inwoners in de gebieden waar de sport- en beweegdeelname achterblijft. De activiteiten hebben een sterk preventief karakter met als centrale doel om de vitaliteit/gezondheid van de inwoners te bevorderen en het beroep dat inwoners doen op professionele hulp- en zorgverlening te verminderen.

Het zijn daarmee activiteiten die binnen het sociale domein plaatsvinden en bij voorkeur ook vanuit het sociale domein worden bekostigd (jeugd, participatie en WMO).

4.3 Beleidsregels

Waarderingsubsidie

Met de waarderingsubsidie willen we de sportverenigingen waarderen voor hun rol en inzet in de samenleving waarmee zij een belangrijke bijdrage leveren aan vele maatschappelijke doelen, waaronder de doelstellingen van het sportbeleid. Hiervoor wordt een eenvoudige regeling opgesteld die niet leidt tot onnodige administratieve rompslomp voor de verenigingen en de gemeente. Deze regeling moet recht doen aan de kosten die verenigingen hebben en de opbrengsten die zij kunnen genereren. Tijdens de coalitievorming is voor de waarderingsubsidie sport extra budget vrijgemaakt zodat vrijwel alle sportverenigingen er in het nieuwe sportsubsidiebeleid er op vooruit gaan. Voor een aantal sportverenigingen leidt dat een beperkte verlaging van de subsidie. Daarvoor hanteren wij een overgangstermijn van 3 jaren. Bij de waarderingsubsidie maken wij onderscheid tussen een aantal categorieën. Daarbij spelen de accommodatiekosten en de mogelijkheid voor een vereniging om inkomsten te generen uit bijvoorbeeld een eigen kantine een rol. We onderscheiden 6 categorieën.

- a. sportverenigingen die uitsluitend buiten sporten, zoals voetbal;
- b. sportverenigingen die buiten en binnen sporten, zoals handbal en korfbal;
- c. sportverenigingen die uitsluitend binnen sporten, zoals bijvoorbeeld badminton;
- d. gymnastiek- en turnverenigingen, zwem- en waterpoloverenigingen;
- e. denksporten, wielersport, midgetgolf, trimclub, wandelsport, ijsverenigingen en hengelsportverenigingen;
- f. gehandicaptensport;

Om geen discussie te voeren of iets wel of geen sport is, hanteren we het beginsel dat een sportvereniging lid is van een sportbond, die aangesloten is bij NOC*NSF. Een sportend lid is een lid dat wekelijks meedoet aan de sportactiviteiten van de vereniging. Kortom het gaan om:

- Verenigingen of stichtingen die wekelijks een beweegaanbod aanbieden voor hun sportende leden in de gemeente Vijfheerenlanden.
- Verenigingen of stichtingen, zonder winstoogmerk.
- Zij zijn gevestigd in de gemeente Vijfheerenlanden.
- Gericht op bewegen en sporten.
- Sportende leden van een bij het NOC*NSF aangesloten sportbond.

Plus-subsidie

Met de plus-subsidie willen we sportverenigingen - die dat kunnen en willen - stimuleren om een brede maatschappelijke functie te vervullen door ook activiteiten aan te bieden voor niet-leden. Voor de toekenning van de plus-subsidie gelden de volgende beleidsregels:

- Bijdrage aan beleid/sociale opgave: Om dit onderwerp te beoordelen, wordt vastgesteld of en in welke mate het initiatief gericht is op de volgende aspecten:
 - Fysieke gezondheid: Gezonde leefstijl, bewegen, sporten in competitieverband, preventieprogramma's en sport-/zorgprogramma's.
 - Mentale gezondheid: Een open inloop- en ontmoetingsfunctie.
 - Sociale participatie: Zinnvolle vrijetijdsbesteding, sociaal contact/ontmoetingsfunctie, vrijwilligerswerk, dagopvang/dagbesteding.
 - Werk: Maatschappelijke stages, arbeidsmatige dagbesteding.
 - Overig: Toevoeging van overige sociaal-maatschappelijke ondernemingen zoals bijvoorbeeld buitenschoolse opvang en huiswerkbegeleiding.
 - De score van het initiatief wordt bepaald op basis van het aantal aspecten dat van toepassing is en de diepgang.
- Bereik en omvang: Bij dit onderwerp wordt beoordeeld op de (relatieve) omvang van de maatschappelijke functie van het initiatief. Gelet wordt op de totale omvang van de groep waarop wordt ingezet, het aantal deelnemers/leden dat wordt verwacht en het bereik. Daarbij wordt ook nadrukkelijk bekeken welk deel van de leden/deelnemers woonachtig is in de gemeente Vijfheerenlanden.
- Inhoudelijke samenwerking: Hierbij wordt nagegaan of het initiatief samenwerkt binnen de eigen sector (bijvoorbeeld een sportvereniging werkt samen met andere sportverenigingen) en buiten

de sector (een sportvereniging werkt samen met een school voor Primair Onderwijs). Gelet wordt op het aantal samenwerkingspartners en op de diepgang van de samenwerking.

- De toekomstbestendigheid van het initiatief: Daarbij wordt gelet op de ontwikkeling van het aantal leden/deelnemers de afgelopen jaren, de bevolkingsprognose en de verwachtingen van het initiatief zelf. Bij een volledig nieuw initiatief wordt vanzelfsprekend alleen beoordeeld op de bevolkingsprognose en de verwachtingen. In dat laatste geval wordt ook gekeken naar ervaringen 'elders in den lande'.
- Verbreden aanbod: Bij dit onderwerp wordt gekeken naar de mate waarin het initiatief echt iets toevoegt aan het aanbod van accommodaties en activiteiten in onze gemeente. Is er sprake van 'meer van hetzelfde' of betreft het een aanvraag voor een sport of activiteit die niet aanwezig is in onze gemeente?
- Mate van inbedding: Bij dit aspect wordt beoordeeld of het initiatief onderdeel is/is ingebed in een bestaande structuur (vereniging of stichting) of daar juist helemaal los van staat. Bij deze beoordeling geldt dat initiatieven die onderdeel uitmaken (of gaan maken) van een bestaande en sterke structuur, een 'streepje voor' hebben.

In de praktijk zullen deze aanvragen naar alle waarschijnlijkheid in gezamenlijkheid worden ingediend (samenwerking tussen verenigingen, maatschappelijke instellingen, onder begeleiding van buurtsportcoaches). In bijlage 3 zijn de voorgestelde beleidsregels nader uitgewerkt. Voorgesteld wordt dat financiering vanuit het sociale domein plaatsvindt.

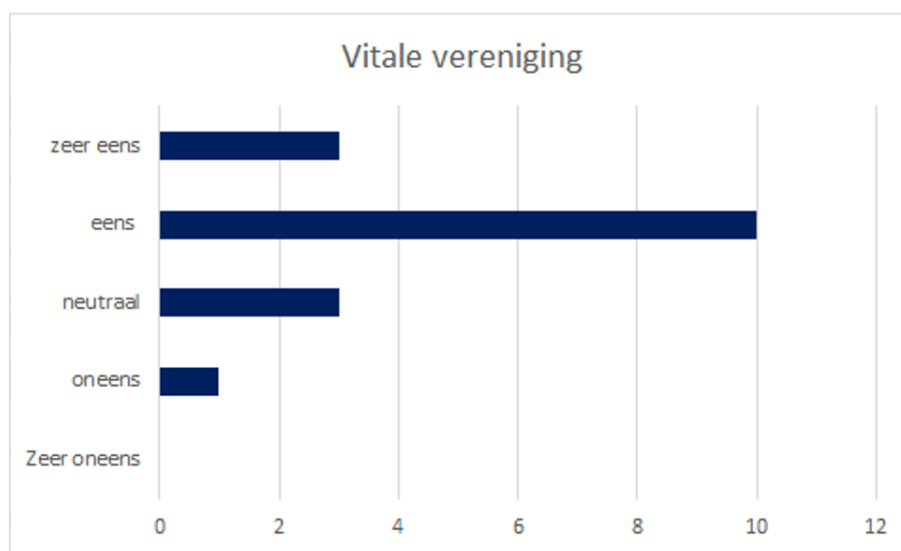
Bijlage 1: Resultaten enquête sportcafé 11 mei 2021

Vitale verenigingen

Onderstaand wordt weergegeven hoeveel verenigingen het eens is met de stelling 'mijn sportvereniging is een vitale vereniging'. Daaruit blijkt dat 13 verenigingen het eens of zeer eens zijn met deze stelling, dat drie verenigingen daar neutraal in staan en slechts één vereniging het oneens is. Deze uitkomst, gecombineerd met de resultaten van het Sportcafé en het percentage lidmaatschappen geven een beeld van de kracht/vitaliteit van de sportverenigingen in gemeente Vijfheerenlanden.

Figuur 1: Reactie op stelling 'mijn sportvereniging is een vitale sportvereniging'.

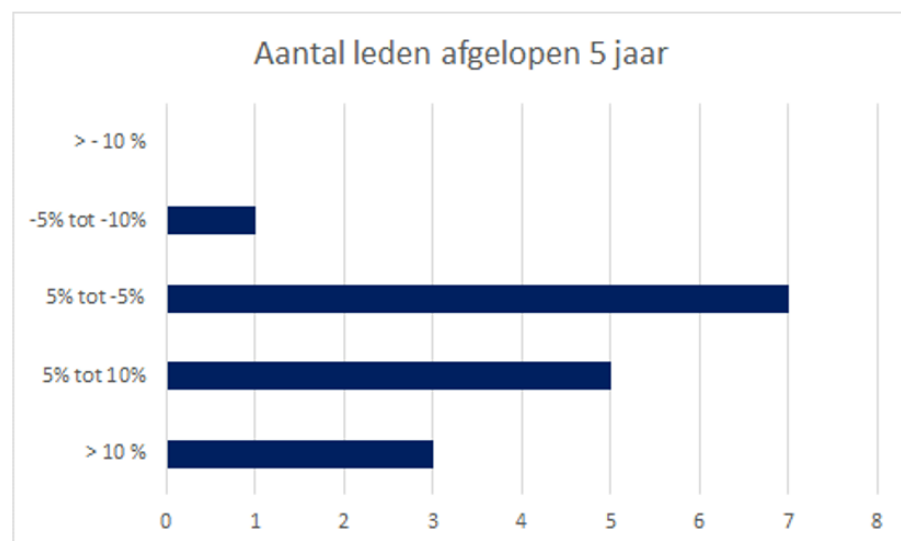
1

Ledenaantallen

Met de enquête is ook gevraagd naar de ontwikkeling van het ledenaantal in de afgelopen vijf jaren. De verenigingen is gevraagd in welke mate het aantal leden is gedaald, gestegen of juist gelijk gebleven (in percentages). De resultaten daarvan zijn in de volgende figuur weergegeven.

Figuur 2: Ontwikkeling ledenaantal de afgelopen 5 jaar.

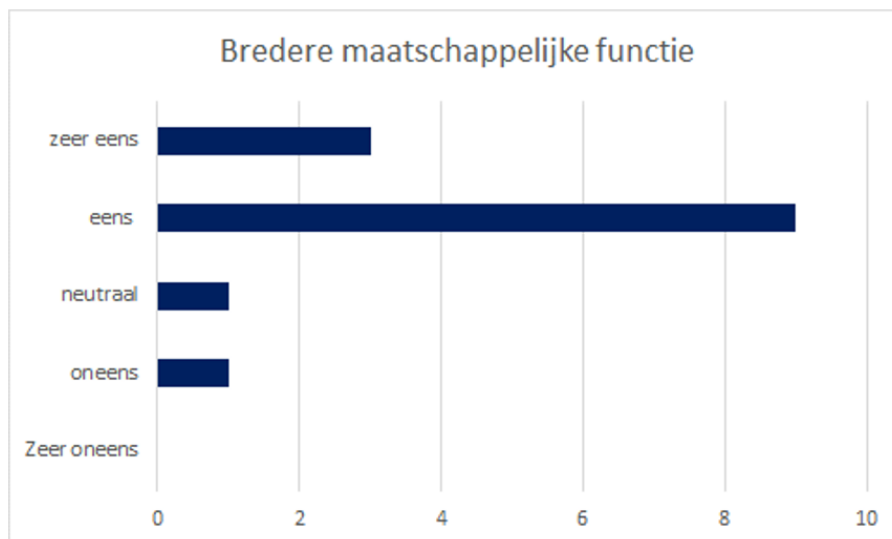

Uit de figuur blijkt dat het aantal leden voor de meeste verenigingen min of meer stabiel is gebleven (7). Eén vereniging heeft het ledenaantal zien dalen. Vijf verenigingen hebben een lichte groei doorgevoerd, drie verenigingen een forse groei. Opgeteld geldt dus dat, in tegenstelling tot landelijke ontwikkelingen, het totale ledenaantal de afgelopen jaren is gegroeid.

Maatschappelijke functie

De verenigingen zijn ook gevraagd of zij mogelijkheden zien om een nog grotere functie te vervullen voor de inwoners van gemeente Vijfheerenlanden dan zij nu al doen (bijvoorbeeld aanbod creëren voor nieuwe doelgroepen, accommodatie beschikbaar stellen voor andere doelgroepen en/of op andere tijdstippen, et cetera). Ook voor dit onderwerp geldt dat de overgrote meerderheid mogelijkheden ziet voor het vervullen van een bredere maatschappelijke functie.

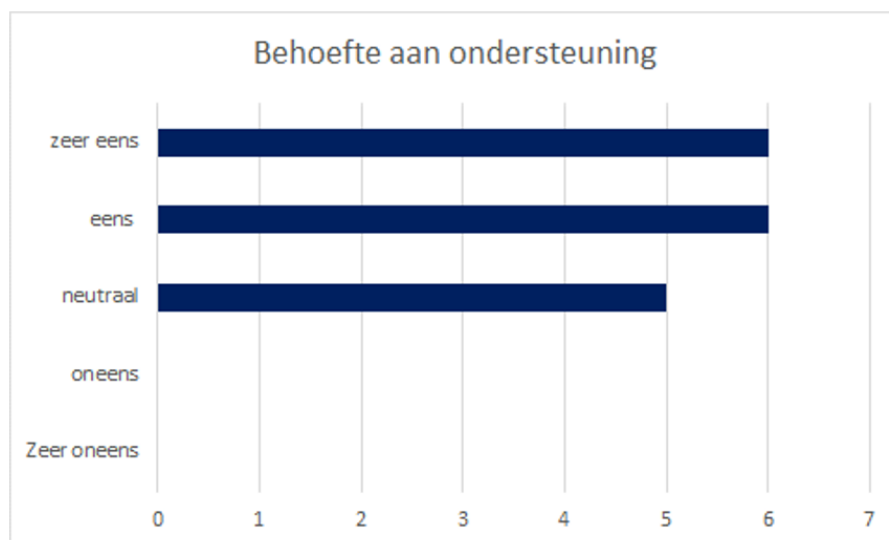
Figuur 3: Reactie op stelling 'mijn sportvereniging kan een bredere maatschappelijke functie vervullen dan zij nu doet.'

Ondersteuning

Het positieve beeld over de sportverenigingen neemt overigens niet weg dat de verenigingen behoefte hebben aan ondersteuning (door of via de gemeente). De verenigingen is de stelling voorgelegd of zij behoefte hebben aan ondersteuning op het gebied van bijvoorbeeld het werven van nieuwe leden, vrijwilligers, et cetera. Het merendeel van de verenigingen is het eens tot zeer eens met deze stelling. Ook in de beantwoording van de open vragen en tijdens het Sportcafé kwam de behoefte aan ondersteuning overduidelijk naar voren.

Figuur 4: Reactie op stelling 'mijn sportvereniging heeft behoefte aan ondersteuning'.

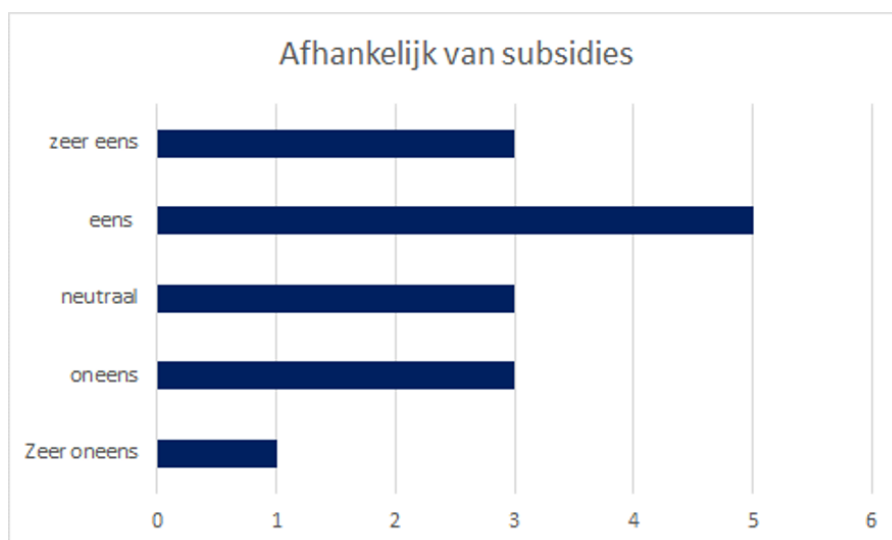

Subsidies

De verenigingen ontvangen op dit moment direct of indirect subsidies. Zij ontvangen subsidies naar rato van het aantal (jeugd)leden (behalve in voormalig Leerdam), worden indirect gesubsidieerd door maatschappelijke tarieven van de sportaccommodaties en/of door investeringen in de accommodaties. De verenigingen is gevraagd naar de mate waarin zij afhankelijk zijn van subsidies om een gezonde vereniging te zijn. Uit de beantwoording blijkt dat een krappe meerderheid het eens tot zeer eens is

met deze stelling. Drie verenigingen hebben neutraal gereageerd en vier verenigingen zijn het niet eens met deze stelling.

Figuur 5: Reactie op stelling 'om een gezonde vereniging te zijn, zijn wij afhankelijk van subsidies vanuit de gemeente.'

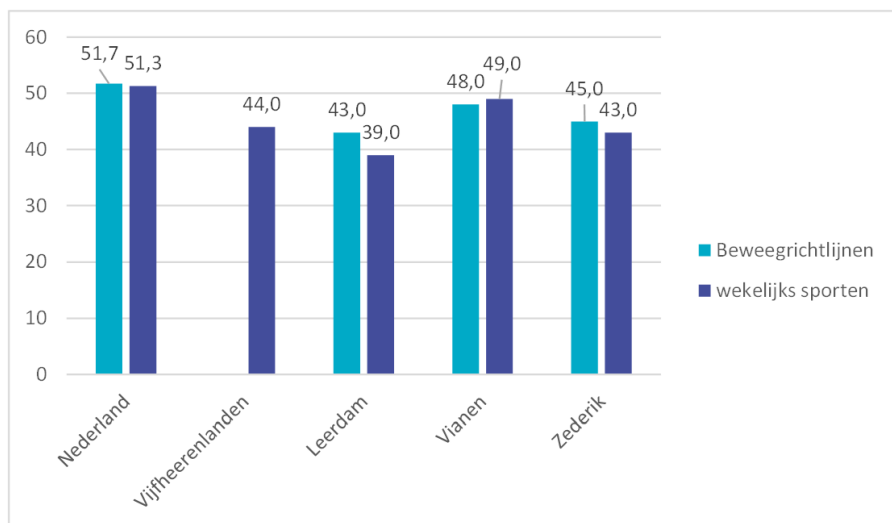
Bijlage 2: details sportieve staat vijfheerenlanden

Huidige sportparticipatie

Sport- en beweegdeelname

De vele sportverenigingen en overige sportaanbieders in gemeente Vijfheerenlanden hebben een grote rol in de mate waarin onze inwoners sporten en bewegen. Met elkaar maken zij sport en bewegen toegankelijk en aantrekkelijk voor uiteenlopende groepen inwoners. De sportparticipatiecijfers maken echter duidelijk dat de sport- en beweegdeelname in gemeente Vijfheerenlanden lager is dan het landelijk gemiddelde. Dat geldt zowel voor het voldoen aan de beweegrichtlijnen als voor het wekelijks sporten. Zo voldoet bijvoorbeeld 51,7% van de Nederlandse bevolking aan de beweegrichtlijnen. In voormalig Leerdam ligt dat percentage op 43%, in voormalig Zederik op 45% en in voormalig Vianen op 48%. Ook het percentage inwoners dat wekelijks sport ligt lager dan landelijk gemiddeld. In de volgende figuur zijn de cijfers weergegeven.

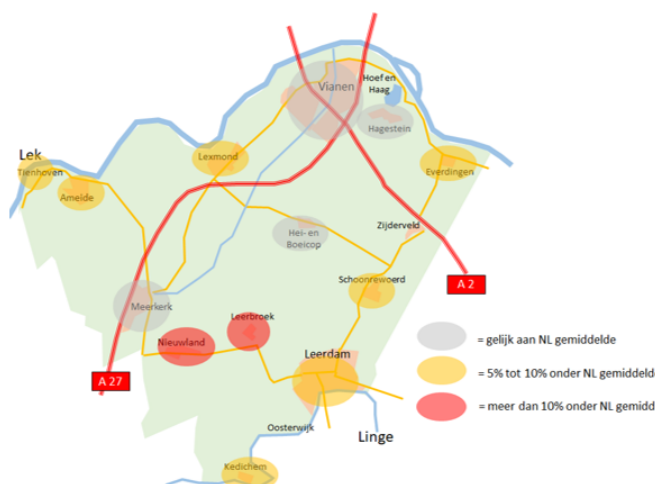
Figuur 6: Sport- en beweegdeelname inwoners Vijfheerenlanden vergeleken met landelijke gemiddelde.

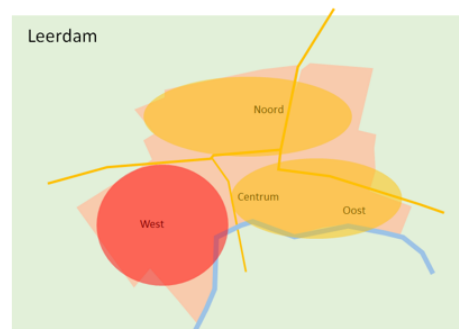
Bron: Sport op de Kaart.

Uit de figuur blijkt duidelijk dat er verschillen zijn in de sport- en beweegdeelname tussen de drie voormalige gemeenten. Als verder wordt ingezoomd op de dorpen en de wijken van Leerdam en Vianen ontstaat een nog duidelijker beeld van de verschillen in de sport- en beweegdeelname. In de volgende figuren is de sport- en beweegdeelname per dorp en wijk grafisch weergegeven. In de figuur is, door middel van kleuren, per wijk of dorp het percentage wekelijkse sporters weergegeven. De grijze gebieden scoren rond het Nederlandse gemiddelde, de oranje gebieden scoren 5% tot 10% lager en de rode gebieden hebben een score van meer dan 10% onder het Nederlandse gemiddelde.

Figuur 7: Percentage inwoners dat wekelijks sport, vergeleken met Nederlandse gemiddelde.

BRON: SPORT OP DE KAART.

Uit de figuur blijkt dat Vianen, Hagestein, Hei- en Boeicop en Meerkerk rond het Nederlandse gemiddelde schommelen. De overige gebieden scoren langer dan het Nederlandse gemiddelden met als uitschieters De Hagen (Vianen), Leerdam-West, Leerbroek en Nieuwland. Daarbij geldt dat de verklaringen voor de lagere sport- en beweegdeelname tussen die gebieden sterk verschillen, alsook de effecten op gezondheid en sociale samenhang. In Leerbroek en Nieuwland is de lagere sportdeelname te verklaren vanuit levensbeschouwing. Echter, de negatieve gevolgen van minder bewegen (slechtere ervaren gezondheid, meer overgewicht) zijn in die dorpen niet zichtbaar. Ook is er geen gebrek aan sociale samenhang (inwoners zijn doorgaans zeer actief). Dit geldt echter niet voor Leerdam-West en De Hagen, waar de 'ervaren' gezondheid fors lager ligt dan landelijk gemiddeld en het percentage inwoners met overgewicht fors hoger ligt.

Sporten in verenigingsverband

De totale sport- en beweegdeelname in gemeente Vijfheerenlanden is lager dan het Nederlandse gemiddelde, maar dat geldt niet voor het sporten in verenigingsverband. In tegendeel, het percentage inwoners dat lid is van een sportvereniging ligt in gemeente Vijfheerenlanden boven het Nederlandse gemiddelde. In de volgende tabel is dat percentage weergegeven uitgesplitst naar leeftijdsgroepen en naar een aantal populaire sporten.

Uit die tabel blijkt:

- Het percentage inwoners dat lid is van een sportvereniging ligt ruim 1-procentpunt boven het Nederlandse gemiddelde.
- De jongste leeftijdsgroep blijft, op het gebied van lidmaatschappen, iets achter. Voor alle andere leeftijdsgroepen ligt het percentage hoger.
- Populaire sporten in Vijfheerenlanden zijn voetbal, sportvissen, gymnastiek/turnen en tennis.

Tabel 1: Percentage inwoners dat lid is van een sportvereniging vergeleken met Nederlands gemiddelde.

	Nederland	Vijfheerenlanden
Totaal	24	25,8
0-10 jaar	20	20,0
10-25 jaar	43	44,6

25-45 jaar	22	24,8
45-65 jaar	21	22,4
65 jaar en ouder	17	17,9
	Nederland	Vijfheerenlanden
Lidmaatschap naar sport		
Atletiek	0,8	0,2
Golf	2,1	1,6
Gymnastiek	1,6	2,6
Hockey	1,5	1,2
Paardensport	0,9	1,0
Sportvissen	2,9	4,8
Tennis	3,1	2,5
Voetbal	7,0	7,6
Volleybal	0,7	1,0
Zwemmen	0,8	0,7

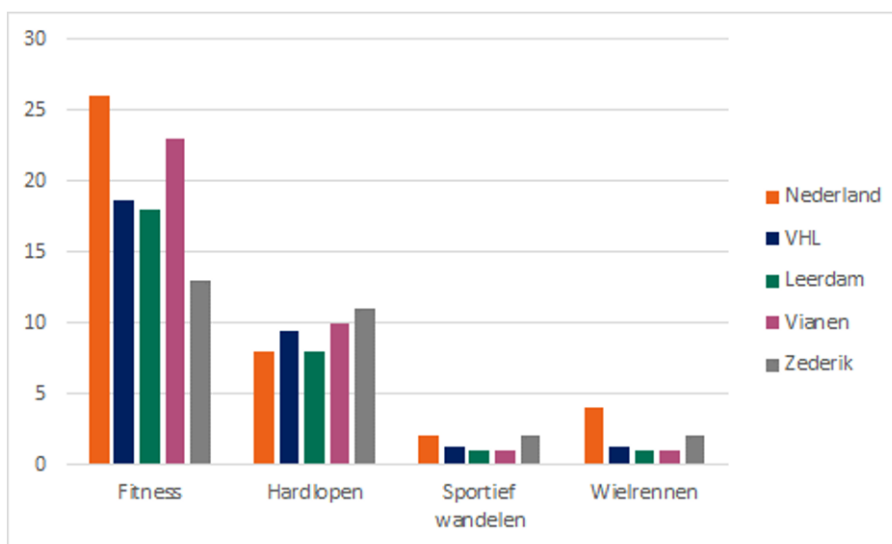
Bron: Sport op de Kaart.

Sporten buiten verenigingsverband

De relatief lage sport- en beweegdeelname heeft dus niet zijn oorzaak in het sporten in verenigingsverband. Vooral het percentage inwoners dat buiten verenigingsverband sport of beweegt ligt in Vijfheerenlanden lager. Denk hierbij aan een lidmaatschap van een sportschool, hardlopen in de buitenruimte, sportief wandelen, et cetera.

In de volgende figuur is voor enkele populaire vormen van sporten en bewegen buiten verenigingsverband aangegeven welk percentage van de inwoners deze vorm beoefent. De cijfers zijn weergegeven voor Vijfheerenlanden totaal, voor de drie voormalige gemeenten en vergeleken met het Nederlandse gemiddelde.

Figuur 8: Bewegen en sporten buiten verenigingsverband.

Bron: Sport op de Kaart

Oorzaken

De oorzaken voor de lagere sport- en beweegdeelname in Vijfheerenlanden zijn divers. Uit onze analyse van de Leerdam, Vianen en dorpen en de gesprekken die wij hebben gevoerd, komen de volgende oorzaken naar voren:

Inkomen

Landelijk geldt dat er een directe relatie is tussen inkomen en sport- en beweegdeelname. In zijn algemeenheid geldt, hoe lager het inkomen, hoe lager de sport- en beweegdeelname. Het gemiddelde inkomen per persoon ligt in Vijfheerenlanden iets onder het Landelijke gemiddelde, wat vooral wordt

veroorzaakt door lage inkomens in de wijken Leerdam-West en De Hagen (Vianen). In die wijken ligt het gemiddelde inkomen fors onder het landelijke gemiddelde, zo ook de sport- en beweegdeelname. Dat geldt in de wijken voor alle leeftijdsgroepen, ook voor de jongste jeugd.

Etniciteit

Er zijn geen 'harde' cijfers over de sport- en beweegdeelname van de inwoners met een migratieachtergrond. Alle gesprekken die wij hebben gevoerd geven echter sterke signalen over een lagere sport- en beweegdeelname van deze inwoners in het algemeen en van lidmaatschappen van sportverenigingen in het bijzonder. Het is daarbij nog de vraag is dit zijn oorzaak vindt in andere behoeften van deze inwoners, of achterblijvende inkomens.

Pubers/jong volwassenen

In heel Nederland haken pubers en jongvolwassenen in groten getale af als lid van sportverenigingen. In Vijfheerenlanden is de situatie niet anders, vaak zonder dat daar een andere vorm van sport of bewegen voor in de plaats komt.

Ongeorganiseerd sporten

Het is al eerder vermeld, maar het sporten buiten verenigingsverband is in Vijfheerenlanden minder populair dan landelijk gemiddeld. Dat is verklaarbaar vanuit leefstijlen (de overgrote meerderheid van de inwoners hecht aan sociale verbanden en sport en beweegt het liefst in groeps-/verenigingsverband) en uit het aanbod in de kleine dorpen (de sportverenigingen zijn daar vaak de enige aanbieder van sport en bewegen). Neemt niet weg dat het sporten buiten verenigingsverband achterblijft, terwijl gemeente Vijfheerenlanden beschikt over een buitengebied dat uitnodigt tot hardlopen, fietsen en wandelen. De staat van het verenigingsleven

Uit de vorige paragraaf is gebleken dat de sportverenigingen grote aantrekkingskracht uitoefenen op de inwoners van gemeente Vijfheerenlanden. De verenigingen zijn en blijven daarmee cruciale partners om inwoners te laten sporten en bewegen. Het is daarmee van belang om zicht te geven in 'de staat van het verenigingsleven' in gemeente Vijfheerenlanden op basis van de thema's vitale sportverenigingen, ledenaantallen, maatschappelijke functie, vrijwilligerswerk, ondersteuning en subsidies.

In de maand mei is een eerste Sportcafé georganiseerd waar een groot aantal verenigingen aan heeft deelgenomen. Tijdens die bijeenkomst is gesproken over de kracht en de vitaliteit van de sportverenigingen en is hieraan voorafgaand de verenigingen gevraagd een enquête over 'de staat van het verenigingsleven' in te vullen. In bijlage 1 worden de resultaten van deze enquête weergegeven.

Vitale verenigingen

Gemeente Vijfheerenlanden beschikt over een groot en gevarieerd aantal vitale sportverenigingen. Onder vitaliteit verstaan wij dat de vereniging beschikt over voldoende leden, voldoende kaders/vrijwilligers, het sportaanbod op orde heeft en financieel gezond is. Deze sportverenigingen bieden in Vijfheerenlanden een sterke basis voor het nieuwe sportbeleid.

Ledenaantallen

Het aantal verenigingsleden is de afgelopen vijf jaar in gemeente Vijfheerenlanden voor de meeste verenigingen min of meer stabiel is gebleven (zie bijlage 1) Slecht één vereniging heeft het ledenaantal zien dalen. Opgeteld geldt dus dat, in tegenstelling tot landelijke ontwikkelingen, het totale ledenaantal de afgelopen jaren is gegroeid.

Maatschappelijke functie

De verenigingen zijn ook gevraagd of zij mogelijkheden zien om een nog grotere functie te vervullen voor de inwoners van gemeente Vijfheerenlanden dan zij nu al doen (bijvoorbeeld aanbod creëren voor nieuwe doelgroepen, accommodatie beschikbaar stellen voor andere doelgroepen en/of op andere tijdstippen, et cetera). Ook voor dit onderwerp geldt dat de overgrote meerderheid mogelijkheden ziet voor het vervullen van een bredere maatschappelijke functie.

Vrijwilligerswerk

Een deel van de sportverenigingen staat onder druk. Landelijk zien wij een ledenterugloop bij met name de binnensportverenigingen en ook de gevolgen van COVID-19 heeft direct invloed op de ledenaantallen en financiële positie van de sport. Daarnaast zien we maatschappelijke ontwikkelingen als digitalisering, flexibilisering, commercialisering, informalisering en individualisering vragen om aanpassingen bij verenigingen.

Over het algemeen kan gesteld worden dat de verenigingen in gemeente Vijfheerenlanden (nog) beschikken over voldoende kader en vrijwilligers. Met name in de diverse dorpskernen bestaat er een sterk lokaal verenigingsleven. Voor wijken als De Hagen en Leerdam-West is dit echter niet of minder het geval.

Ondersteuning

Het positieve beeld over de sportverenigingen neemt overigens niet weg dat de verenigingen behoefte hebben aan ondersteuning (door of via de gemeente). De verenigingen is de stelling voorgelegd of zij behoefte hebben aan ondersteuning op het gebied van bijvoorbeeld het werven van nieuwe leden, vrijwilligers, et cetera. Het merendeel van de verenigingen is het eens tot zeer eens met deze stelling. Ook in de beantwoording van de open vragen en tijdens het Sportcafé kwam de behoefte aan ondersteuning overduidelijk naar voren.

Subsidies

De meeste verenigingen ontvangen vanuit de voormalige gemeenten direct of indirect subsidies. Zij ontvangen subsidies naar rato van het aantal (jeugd)leden, worden indirect gesubsidieerd door maatschappelijke tarieven van de sportaccommodaties en/of door investeringen in de accommodaties.

Samenvattend

Samenvattend geldt dat de huidige 'staat van de sportverenigingen' in gemeente Vijfheerenlanden een goede basis biedt voor het toekomstige sportbeleid. De verenigingen zijn over het algemeen vitaal, beschikken nog over voldoende kader/vrijwilligers (alhoewel op dit vlak ook in gemeente Vijfheerenlanden problemen voorkomen) en de meerderheid wil zich inzetten voor versterking/verbreding van de functie die zij vervullen.

Het overige aanbod

De wijze waarop sport en bewegen in gemeente Vijfheerenlanden wordt georganiseerd en aangeboden, is de afgelopen jaren veel gevarieerder en veelzijdiger geworden. Hierbij kun je denken aan nieuwe aanbod van commerciële sportaanbieders van sporten als bootcamp, crossfit en het beweegaanbod voor kinderen op de naschoolse opvang. Echter nog steeds zijn de sportverenigingen in gemeente Vijfheerenlanden de belangrijkste sportaanbieders voor met name voor de jongere jeugd.

Ontwikkelingen

Er zijn tal van ontwikkelingen die van invloed zullen zijn op de toekomstige vraag/behoefte naar sport en bewegen in gemeente Vijfheerenlanden. Deze ontwikkelingen worden in deze bijlage samengevat beschreven.

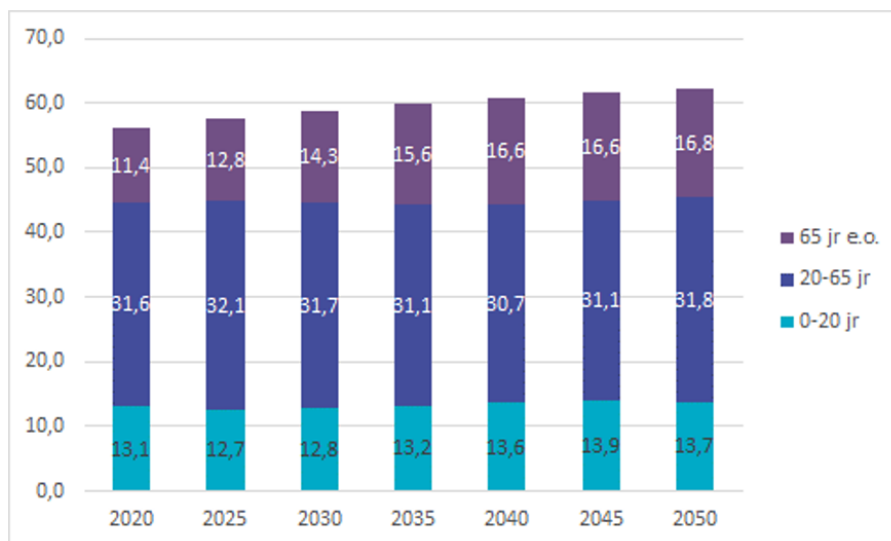
Inwoners

Bevolkingsprognose

De afgelopen jaren is het aantal inwoners van gemeente Vijfheerenlanden (althans van de drie voormalige gemeenten) toegenomen. In 2013 telden de drie voormalige gemeenten circa 54.000 inwoners, wat inmiddels gegroeid is naar bijna 57.000 inwoners. Aan deze stijging komt voorlopig nog geen eind. De komende jaren blijft het aantal inwoners groeien. In de volgende figuur is de te verwachten stijging van de bevolking weergegeven naar leeftijdsgroepen. Per leeftijdsgroep is het aantal inwoners weergegeven voor de jaren 2020 tot en met 2050.

Uit de figuur blijkt dat in jaar 2040 gemeente Vijfheerenlanden bijna 61.000 inwoners zal tellen. In dat jaar is het aantal 0-20-jarigen iets gegroeid, het aantal volwassenen (20 tot 65 jaar) is ongeveer gelijk gebleven en het aantal senioren is dan fors toegenomen (ruim 5.000 meer senioren dan op dit moment). Het spreekt voor zich dat deze bevolkingsontwikkeling gevolgen zal hebben op de vraag/behoefte aan accommodaties. Deze zal toenemen en van karakter veranderen. Dat laatste vooral door de groeiende groep senioren.

Figuur 9: Bevolkingsprognose per leeftijdsklasse 2020-2050 (x1.000)

Bron: CBS/PBL

Wonen

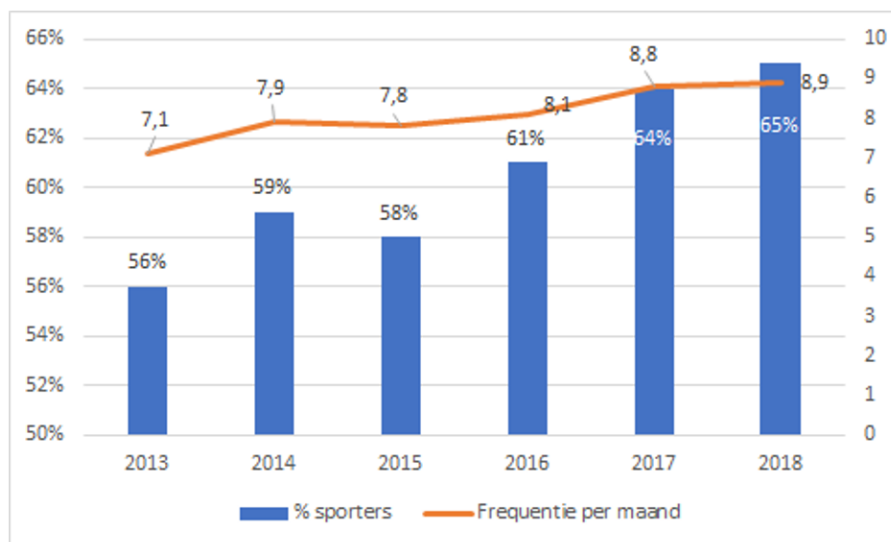
De groei van de bevolking wordt vooral veroorzaakt door de woningbouwplannen van de gemeente. De belangrijkste plannen hebben betrekking op Broekgraaf in Leerdam en Hoef en Haag. Broekgraaf is een uitbreidingswijk van Leerdam-West. Hoef en Haag is een nieuw dorp, ten oosten van Vianen, grenzend aan de Lek. Tevens wordt er gestart met een haalbaarheidsstudie Broekgraaf-Noord, een grote wijk tegen de wijk Ter Leede/Leerdam-Noord en Glaspark.

Sport en bewegen

Stijgende sport- en beweegdeelname

De sport- en beweegdeelname van Nederlanders is de afgelopen jaren gestegen. Dit geldt zowel voor het percentage Nederlanders dat sport of beweegt als voor het aantal keren per maand dat men sport of beweegt. In de volgende figuur is de sport- en beweegdeelname van Nederlanders weergegeven van 2013 tot 2018.

Figuur 10: Sport- en beweegdeelname Nederlanders 2013-2018.

Bron: Zo sport Nederland.

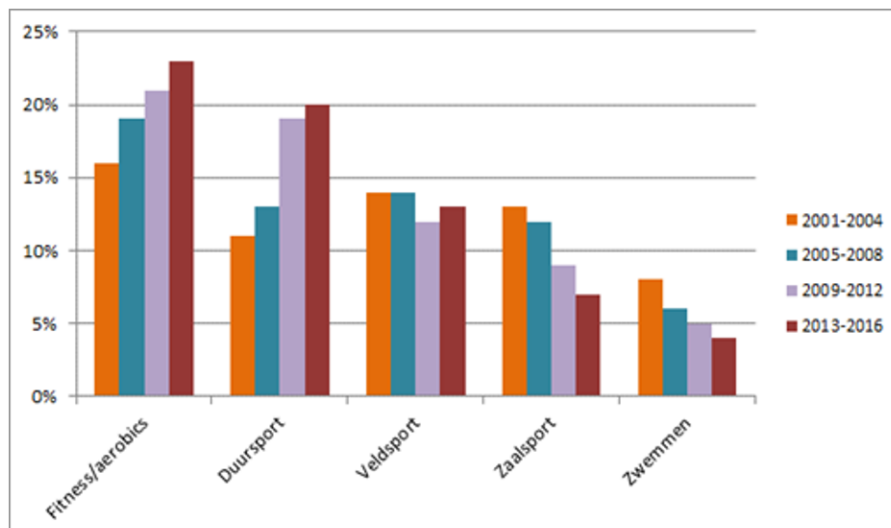
De stijging van de sport- en beweegdeelname wordt niet veroorzaakt doordat meer Nederlanders lid zijn geworden van een sportvereniging. In tegendeel, in dezelfde periode (2013-2018) is het percentage Nederlanders dat lid is van een sportvereniging gedaald van 27% in 2013, naar 25% in 2018.

De stijging van de sport- en beweegdeelname is veroorzaakt doordat steeds meer ongeorganiseerd wordt gesport (buiten verenigingsverband). De meest populaire vormen van sporten en bewegen zijn

op dit moment fitness (individueel, binnen), wandelsport, zwemmen (buiten verenigingsverband), hardlopen en fietsen.

In de volgende figuur is deze ontwikkeling schematisch weergegeven. Uit de figuur blijkt dat fitness en duursport in de buitenruimte de afgelopen jaren fors populairder zijn geworden. Die populariteit is vooral ten koste gegaan van de traditionele zaaIsporten en het zwemmen in verenigingsverband.

Figuur 11: Ontwikkeling van de deelname aan populaire vormen van sporten en bewegen 2001-2016.

Bron: Mulier Instituut.

Deze ontwikkelingen zijn ook in gemeente Vijfheerenlanden zichtbaar, zij het minder dan landelijk. Ook in gemeente Vijfheerenlanden is het sportaanbod verbreed (nieuwe vormen zoals bootcamp, cross-fit, et cetera), maar de daling van lidmaatschappen van verenigingen is niet zichtbaar. Sterker nog, in gemeente Vijfheerenlanden is het aantal leden toegenomen. Dat komt omdat het aantal inwoners is toegenomen, maar ook (of juist vooral) omdat de verenigingen nog grote aantrekkingskracht hebben op de inwoners.

Veranderende voorkeuren

In de Sport Toekomstverkenning (STV) van het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) en het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) wordt de verwachting uitgesproken dat de sportparticipatie tot 2030 niet wezenlijk zal veranderen. Echter, de manier waarop men sport gaat wel degelijk veranderen. Mensen bepalen steeds vaker zelf wanneer, waar en met wie ze sporten. Dit wordt deels ook versterkt door het toenemend gebruik en de grotere mogelijkheden van sociale media. Daarnaast wordt steeds meer belang gehecht aan een gezonde levensstijl, waarbij vitaliteit en gezondheid de tegenhanger vormt van bijvoorbeeld zittend werk en passieve vrijetijdsbesteding.

In de STV wordt gesteld dat de ontwikkeling van clublidmaatschap en tevredenheid over sportaccommodaties en sportieve buitenruimte sterk afhankelijk zijn van de mate waarin sportverenigingen en andere sportaanbieders tegemoet kunnen komen aan deze veranderende vraag. Een belangrijke trend is bijvoorbeeld de opkomst van brede en vitale sportverenigingen, die naast het reguliere sportaanbod andere activiteiten aanbieden gericht op bewegen, gezondheid en participatie. Ook potentiële vrijwilligers vragen steeds meer flexibiliteit. Ze hebben steeds minder tijd om bestuursfunctie te bekleden en veranderen steeds vaker tussen verschillende vrijwilligersfuncties. Ook hier is de vraag in hoeverre sportverenigingen hierop kunnen inspelen. Hier tegenover staat dat sportverenigingen nog steeds een belangrijke sociale functie vervullen in een steeds dynamischer samenleving.

covid-19

Alle tot dusver weergegeven cijfers, trends en ontwikkelingen houden nog geen rekening met de effecten van COVID-19. Onlangs is de laatste versie uitgebracht van het NOC*NSF rapport 'Zo sport Nederland'. In die rapportage zijn voor het eerst de effecten inzichtelijk gemaakt (cijfers 2020) van COVID-19 op de sport- en beweegdeelname. Het zijn landelijke cijfers. De belangrijkste gevolgen zijn:

- Het aantal wekelijkse sporters is in Nederland met circa een half miljoen gedaald (een daling van 4 procentpunten).
- Meer dan de helft van de Nederlanders die sporten, is in 2020 minder gaan sporten of zelfs helemaal gestopt.

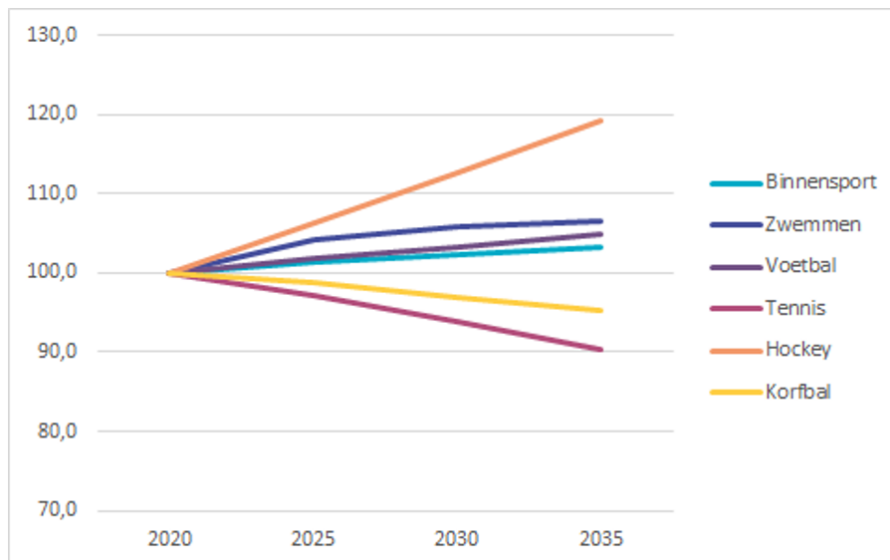
- Binnen de leeftijdscategorie 5 tot 18-jarigen geldt dat de sporters vooral minder zijn gaan sporten. 52% Van deze leeftijdsgroep is minder gaan sporten, 10% is helemaal gestopt.
- Binnen de leeftijdsgroepen volwassenen en senioren geldt vooral dat veel sporters zijn gestopt (17% van de volwassenen en 31% van de senioren is gestopt).
- Vooral de binnensport is hard geraakt. 50% van de binnensporters is minder gaan sporten, 20% is gestopt.
- Vooral de lager opgeleiden zijn minder gaan sporten.
- In totaal valt de daling van het aantal leden nog mee. Het minder sporten heeft er (nog) niet toe geleid dat Nederlanders massaal hun lidmaatschappen hebben opgezegd.

De rapportage geeft een zorgwekkend beeld. Wij verwachten dat de sport- en beweegdeelname zich weer zal herstellen, maar dat COVID-19 enkele trends, die al jaren spelen, heeft versneld. Wij verwachten dat sporten en bewegen in de buitenruimte in belang toeneemt en dat de binnensport niet volledig zal herstellen van de effecten van COVID-19.

Gevolgen voor de vraag/behoefte aan sport en bewegen in Vijfheerenlanden

Op basis van deze ontwikkelingen hebben wij een prognose gemaakt van de te verwachten vraag/behoefte aan sporten en bewegen in gemeente Vijfheerenlanden (kwantitatief), uitgesplitst naar typen sporten. In de volgende figuur is die prognose weergegeven door middel van een index (2020 = 100).

Figuur 12: Ontwikkeling van de omvang van de vraag/behoefte naar sport en bewegen 2020-2035.

Uit de figuur blijkt dat wij, in totaliteit, een stijging verwachten van de vraag/behoefte aan sport en bewegen in gemeente Vijfheerenlanden. De grootste stijging verwachten wij voor de hockey, gevolgd door zwemmen en voetbal. Voor de binnensport verwachten wij een min of meer gelijkblijvende behoefte. Voor korfbal en vooral tennis verwachten wij een daling. Het aantal leden van tennisverenigingen daalt al jaren. COVID-19 heeft gezorgd voor een opleving van de tennissport, maar wij verwachten dat die tijdelijk is. Alleen tennisverenigingen die investeren in vernieuwing (bijvoorbeeld padel) blijken in staat om ledenaantallen op peil te houden of zelfs te verhogen.

Beleid en ambities

Bij alle tot dusver beschreven ontwikkelingen is nog geen rekening gehouden met het beleid en de ambities van gemeente, maatschappelijke partners, verenigingen en andere sportaanbieders op het gebied van sport en bewegen. Door middel van de gesprekken die wij hebben gevoerd, het Sportcafé, de discussies in Project- en Klankbordgroep, de input van de Commissie WOS en meerdere beleidsdocumenten is een goed beeld ontstaan van die ambities. In deze paragraaf vatten we het beleid en de ambities kernachtig samen.

Preventie/gezondheid

De gemeente en haar partners zetten sterk in op het thema preventie en gezondheid. Sport en bewegen zal, nog meer dan nu het geval, als instrument worden ingezet voor een gezonde start van peuters en kinderen, voor het bevorderen van een gezonde leefstijl en voor het vitaal houden van de groeiende groep senioren.

Iedereen moet kunnen meedoen/inclusief

Alle spelers in het sportveld hebben de ambitie dat het sportaanbod voor elke inwoner toegankelijk moet zijn ongeacht inkomen, achtergrond, leeftijd of beperking. Alle partijen zetten sterk in op dit toegankelijke aanbod door middel van tarieven (voor iedereen bereikbaar) en verbreding van het aanbod (voor elk wat wils), met bijzonder aandacht voor mensen met een beperking.

Samenhang en samenwerking

Meer samenhang in het sportaanbod en meer samenwerking tussen verenigingen onderling en tussen verenigingen, scholen, welzijnspartners, jeugdwerk, zorg en commerciële aanbieders wordt gezien als dé sleutel om meer inwoners te laten sporten en bewegen. Door die samenwerking kan een breder sportaanbod worden opgetuigd en kan een gericht aanbod worden ontwikkeld voor die groepen inwoners die nu nog te weinig aan bod komen.

Gebiedsgericht/maatwerk

Gemeente Vijfheerenlanden kent vele gezichten. De gemeente kent kernen en dorpen met sterke sociale samenhang en stevige, vitale verenigingsverbanden, maar ook wijken in Leerdam en Vianen met grote groepen kwetsbare inwoners. Het spreekt voor zich dat, gezien deze verschillen, één beleid en één uniforme aanpak het verschil niet gaan maken. Maatwerk per gebied en doelgroep (welk sport- en beweegaanbod wordt aangeboden, wie zijn de partners, hoe komen we in contact met de doelgroep?) is noodzakelijk.

Inzet op verenigingen, maar ook op andere aanbieders

Het is al vaker vermeld, maar de infrastructuur van vitale verenigingen is een krachtig wapen voor het verhogen van de sport- en beweegdeelname in gemeente Vijfheerenlanden. Gemeente, partners en verenigingen zijn het erover eens dat deze verenigingen een centrale plek moeten krijgen in het sportbeleid. Dat neemt niet weg dat ook andere partijen aandacht moeten krijgen. De scholen als het gaat om de motorische ontwikkeling van kinderen, het jeugdwerk voor de pubers en jongvolwassenen, de zorg voor senioren, commerciële aanbieders, et cetera. Dit echter telkens in samenwerking met de verenigingen en hun accommodaties en in de binnensportaccommodaties.

Multifunctionele en duurzame accommodaties

Als randvoorwaarde geldt dat de gemeente moet beschikken over een toereikend en goed gespreid aanbod van multifunctionele en duurzame accommodaties. Voor een deel is dat al het geval, maar het aanbod is lang niet overal op orde. Ook geldt dat de buitenruimte kansen biedt voor de sport- en beweegdeelname.

Bijlage 3: Beweegrichtlijnen

De Nederlandse beweegrichtlijnen

De huidige beweegrichtingen zijn in 2017 gepubliceerd door de Gezondheidsraad. Ze laten zien hoeveel en welke beweging goed is voor mensen. Voldoen aan de beweegrichtlijnen verlaagt het risico op chronische ziekten, zoals diabetes en hart- en vaatziekten, depressieve symptomen en, bij ouderen, botbreuken.

Voor kinderen en jongeren (van 4 tot en met 17 jaar) gelden de volgende richtlijnen:

- Doe elke dag minstens een uur aan matig intensieve inspanning.
- Doe minstens 3 keer per week spier- en botversterkende activiteiten.

Voor volwassenen en ouderen (van 18 jaar en ouder) gelden de volgende richtlijnen:

- Doe minstens 150 minuten per week aan matig intensieve inspanning, verspreid over diverse dagen.
- Doe minstens 2 keer per week spier- en botversterkende activiteiten, voor ouderen gecombineerd met balansoefeningen.

Voor alle leeftijdsgroepen geldt:

- Bewegen is goed, meer bewegen is beter.
- Langer, vaker en/of intensiever bewegen geeft extra gezondheidsvoordeel.
- Voorkom veel stilzitten

Er wordt nog gewerkt aan beweegrichtlijnen voor kinderen van 0 tot en met 3 jaar.